

ÇOCUKLARIN GÖZÜNDEN ANADOLU MASALLARI*

Merve ARABACI** & Kübra ÇİFTÇİ*** & Sare TÜRKMEN ÇINAR**** & Yasemin AYDOĞAN*****

Öz

Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü ile Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) iş birliğinde gerçekleştirilen "Anadolu Masalları Projesi" geleneksel Anadolu masallarının korunması ve gelecek nesillere aktarılmasını amaçlayan bir girişimdir. Proje, Türkiye'nin zengin kültürel mirasını yansıtan masalları toplamayı, belgelemeyi ve öğretmenlere bu masalları eğitim süreçlerine entegre etme fırsatı sunmayı hedeflemektedir. Bu sayede, çocuklara geleneksel değerleri ve kültürel mirası öğretme amacı güdülmektedir. Bu proje kapsamında okul öncesi ve ilkökul çocuklarına yönelik masal kitaplarından oluşan iki eğitim seti yayımlanmıştır. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi çocukların Anadolu Masalları eğitim setinde yer alan masallara ilişkin görüşlerinin incelemesidir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubuna, Ankara'da Millî Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı bağımsız bir okul öncesi eğitim kurumuna devam eden beş yaş grubu 15 çocuk dahil edilmiştir. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen Anadolu Masalları değerlendirme formu soruları ile elde edilmiştir. İki bölümden oluşan formun birinci bölümünde her bir masala ilişkin değerlendirme soruları, ikinci bölümde ise Anadolu Masallarına yönelik genel değerlendirme soruları yer almaktadır. Veri toplama sürecinde çocuklara, Anadolu Masalları setinde yer alan masalardan her biri, günde bir masal olarak etkileşimli bir şekilde okunmuştur. Okunan her masalın ardından çocuklarla gerçekleştirilen odak grup görüşmeleri yoluyla masal hakkında genel görüşleri, kahramanlar ve duygularla ilgili görüşleri ile çıkarımlarını belirlemeye yönelik sorular yöneltilmiştir. Tüm masalların okunma süreci tamamlandıktan sonra çocuklara masal kitapları gösterilerek Anadolu Masallarına ilişkin genel değerlendirmeleri alınmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir ve araştırma bulguları masal değerlendirme ve genel değerlendirme olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir. Araştırma sonucunda, çocukların masalları genel olarak sevdiği ve bu sevgide hayvan karakterleri ile kahraman davranışlarının önemli rol oynadığı, çocukların iyilik, dostluk, yardımseverlik gibi temalardan hoşlanırken şiddet ve adaletsizlik gibi temalardan hoşlanmadıkları belirlenmiştir. Masalların, çocuklara bilgi ve ahlaki değerler kazandırmada önemli bir yeri olduğu ve eğitimde kullanılarak çocukların duygusal ve sosyal becerilerinin geliştirilmesine katkıda bulunabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anadolu Masalları, okul öncesi, masal, çocukların görüşleri, değerler eğitimi.

* Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 2024/8 no.lu kararına göre etik kurul iznine sahip olan bu araştırma 10-12 Aralık 2023 tarihlerinde Bakü/Azerbaycan'da gerçekleştirilen Multidisipliner Bilimsel Çalışmalar ve Küresel Uygulamaları 5. Uluslararası Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Arş. Gör., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Afyon/Türkiye, mervebicer@aku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9837-3950

*** Öğrt., MEB Gölünar Belediyesi Anaokulu, Ankara/Türkiye, kubra.ciftci@gazi.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3677-9944

**** Arş. Gör., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Rize/Türkiye, sare.turkmen@erdogan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8167-0481

***** Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara/Türkiye, yaseminaydogan@gazi.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9802-7820

ANATOLIAN TALES THROUGH CHILDREN'S EYES

Abstract

In Turkey, the "Anatolian Tales Project", implemented in cooperation with the Ministry of National Education, General Directorate of Teacher Training and the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), is an initiative aimed at preserving traditional Anatolian tales and passing them on to future generations. The project aims to collect and document tales reflecting Turkey's rich cultural heritage and to provide teachers with the opportunity to integrate these tales into their educational processes. In this way, it aims to teach children about traditional values and cultural heritage. Within the scope of this project, two educational sets consisting of fairy tale books for preschool and primary school children have been published. The aim of this study is to examine the opinions of preschool children about the fairy tales in the Anatolian Tales education set. For this purpose, phenomenology design, one of the qualitative research methods, was preferred in the study. The study group included 15 five-year-old children attending an independent preschool education institution affiliated to the Ministry of National Education (MoNE) in Ankara. The data were obtained with the questions of the Anatolian Tales evaluation form developed by the researchers. The first part of the form, which consists of two parts, includes evaluation questions about each tale, and the second part includes general evaluation questions about Anatolian Tales. During the data collection process, each of the tales in the Anatolian Tales set was read to the children interactively, one tale per day. After each fairy tale was read, focus group interviews were conducted with the children and questions were asked to determine their general opinions about the fairy tale, their opinions about the heroes and emotions, and their inferences. After the reading process of all fairy tales was completed, fairy tale books were shown to the children and their general evaluations about Anatolian Tales were taken. The data obtained from the research were analyzed with the content analysis technique and the research findings were analyzed under two headings: fairy tale evaluation and general evaluation. As a result of the research, it was determined that children generally liked fairy tales, animal characters and hero behaviors played an important role in this love, children liked themes such as goodness, friendship, and benevolence, while they disliked themes such as violence and injustice. It was concluded that fairy tales have an important place in providing children with knowledge and moral values and can contribute to the development of children's emotional and social skills by using them in education.

Keywords: Anatolian fairy tales, preschool, fairy tale, children's opinions, values education.

Giriş

Sözlü kültür geleneğinin bir ürünü olan masallar, geçmişten bugüne kültür aktarımında ve eğitimde sıklıkla kullanılmaktadır. Masalın pek çok farklı tanımı bulunmaktadır. Türk Dil Kurumu (TDK) Güncel Türkçe Sözlüğü'nde masal, “*Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebi tür.*” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2023). Başka bir tanıma göre, kahramanlarından bazıları doğaüstü varlıklar ve hayvanlardan oluşan, olayların masal ülkesinde cereyan ettiği, hayal ürünü olmasına rağmen dinleyicileri inandırabilen, genellikle tekerlemelerle başlayan ve mutlu sonla biten bir sözlü anlatım ürünü olarak ele alınmıştır (Gedik, 2020: 357; Bakırcı, 2022: 1). Temel amacı eğlendirmek ve tatmin etmek olan, tamamen kurgudan oluşan hayali anlatıdır (Violetta Eirini, 2021: 80). Evrensel bir anlatım türü olarak masallar, “hayali hikâye” olarak tanımlanır ve masalı masal yapan bu hayali unsurlar ve olağanüstü oluşudur (Yılmaz, 2012: 301). Ayrıca Ölçer Özünel’e (2011: 60) göre masallar, insan toplulukları içinde kültürel gen haritalarıdır. Toplumların kültürel birikimlerinin bir yansıması olarak nesilden nesile aktarılan kültürel ve ahlaki değerleri hayal ürünü motifler ve gerçeküstü kahramanlarla dinleyiciye sunar (Yılmaz, 2012: 299; Bakırcı, 2022: 1).

Masallar, içeriğindeki temaları ve değerleri ile özellikle okul öncesi ve ilkököl döneminde çocukların ilgisini çeken, zihinsel seviyelerine ve anlayışlarına uygun metinlerdir. Gizemli, serüven dolu, fantastik olaylar; çoğunlukla iyilerin kazandığı, kötülerin yenilgiye uğradığı zıtlıklar, masalları çocuklar için ilginç kılmaktadır. (Yılmaz, 2012: 301; Gedik, 2020: 364; Epçaçan ve Şık, 2022: 325). Doğumdan itibaren masallarla tanışan çocuklar masal yoluyla farklı dünyaların kapısını aralar ve yeni şeyler öğrenecekleri keşif sürecine başlarlar. “Bir varmış, bir yokmuş” sözleriyle başlayan masalların, çocuklarda merak ve keşfetme güdüsünü harekete geçirme, empati kurma, yaşadığı dünyayı tanıma ve ele aldığı konularla değerlerin kazanılması gibi pek çok fayda sağlaması açısından eğitimde kullanılması büyük önem taşımaktadır (Bakırcı, 2022: 1). Hikâye veya masallar, çocukların aile ve okullarından oluşan sınırlı çevresini genişletip onlara daha farklı yerler, insanlar, günlük rutinlerini zenginleştiren farklı bakış açıları sunarak hayal dünyaları ile gerçek dünyalarını birleştirmelerine izin verir. Yani masallar sayesinde çocuklar tanımadıkları yerleri, durumları, kültürleri, gelenekleri veya insanları tanıyabilir ve empati yoluyla bunları deneyimlediği için gerçek hayatta karşılaştıkları bir durumla başa çıkmak için bu deneyimlerinden faydalanabilirler (Alonso Sanz, 2021: 12). Masalların kurgusal yapısı nedeniyle çocuklar masalları can kulağıyla, severek dinlerler ve böylece çocuklarda dinleme becerisi gelişir. Aynı zamanda masallarda karşılaşabileceği örnek olaylara tanık olur ve kurgudaki problemler sayesinde problem çözme becerisi gelişir (Epçaçan ve Şık, 2022: 325). Bu yönüyle masallar, çocukların hayal gücünü destekleyerek kendi sınırsız dünyalarından gerçek dünyaya geçişlerinde bir köprü görevi üstlenirler (Gedik, 2020: 357). Pek çok masal, evlerin zencefilli kurabiyeden yapıldığı, kötü cadıların prensleri kurbağaya dönüştürdüğü, devlerin devasa fasulyelere tırmandığı, konuşan hayvanların olduğu gerçeküstü bir dünyada geçebilir. Ancak tüm bunlar masalların eğlenceli, heyecan verici olmasını sağlamaya yararken masallardaki karakterlerin güdülerini, niyetlerini, duygusal tepkileri gerçekçidir ve böylece fantastik masallar bile çocuklara öğrenme fırsatları sunar (Frude ve Killick, 2011: 443).

Masallar çocukları çok geniş bir dünya ile tanıştırmak için yeni kelimeler, kavramlar, fikirler ve karakterler yelpazesini çocuğun deneyimini genişletir. Örneğin, hiç deniz görmemiş bir çocuk denizi görmek için tekneye binmesi gerektiğini öğrenebilir. Bir başka çocuk bir peri masalından samandan yapılmış bir evin dayanıksız olacağını, tuğladan yapılmış bir evin dayanıklı olduğunu ve yırtıcı kurtları dışarda bırakacak kadar güvenli olduğunu öğrenebilir (Frude ve Killick, 2011: 442). Okul öncesi dönemde çocuklara duyguları öğretmek oldukça karmaşık ve soyut kalırken, çocukların duygularını açığa çıkarmalarına ve anlamaya çalışmalarına rehberlik etmek esastır. Masallar, duygularını güçlü bir şekilde ifade eden karakterlerin etkileyici söylemleri ile duygusal tepkilerin karmaşıklığını anlamaya yardımcı olabilir. Çocuklar duygusal deneyimlerini irdeleyerek anlamlandırabilir, masal deneyimlerini zihinlerinde tekrar tekrar çevirerek duygu ve düşüncelerini bütünleştirebilir. Masallar sayesinde çocuklar, masalların onlara sunduğu görüntülerle düşünebilir, hissedebilir, onları “zihin müzelerinde” saklayarak daha sonra kullanmak üzere sınıflandırabilir (Booth, 2004: 5). Masallar, çocukların dikkatini çekme potansiyeli sayesinde beyinlerini meşgul

eder. Çocuklar masalda olup bitenleri dolaylı olarak deneyimlediklerinde, beyinleri, gerçek yaşam deneyimlerindeki katılıma rakip olacak düzeyde derinden meşgul olur. Karakterlerle empati kurarak karakterin duygularını hissedebilir ve zor şeyleri yapmanın cesaret ve içsel güç gerektirdiğini masallar sayesinde anlayabilir. Dolaylı olarak hissedilen bu duygular sınıftaki kurallardan ve öğretici etkinliklerden daha fazla davranıştaki değişimi motive edici güce sahiptir (Lewis, 2021: 1).

Sözlü kültür geleneğinin bir ürünü olan masallar, geçmiş olaylarla ilgili anılardan üretilmiştir ve gelecekteki yaşantılara rehberlik etmektedir (Booth, 2004: 5). Her yaşta çocuk üzerinde güçlü psikolojik etkilere sahip olan masallar, çocuklarla konuşur ve onlara günlük hayattaki problemleriyle başa çıkmalarında rehberlik eder (Violetta Eirini, 2021: 72). Geleneksel masalların çoğu güvenlik ve bağlanma temalarına odaklanmıştır. Bu, temelde çocukların doğuştan getirdikleri güvenlik ihtiyacını giderme arayışıyla ilişkilidir. Bağlanma teorisine göre, hayatta kalmak için evrimleşmiş beyin süreçleri bireyin davranışlarını ve deneyimlerini şekillendirerek hayatta kalma şansını optimize edecek şekilde harekete geçmektedir. Dolayısıyla çocuklar, içinde çatışmaların bulunduğu güvenlik ve bağlanma temalarına sahip masallara ilgi duymaktadır (Frude ve Killick, 2011: 450).

Masallar genellikle toplumsal gerçekleri içerdiği için toplumsal değerleri ve dinleyiciye verilmiş istenen mesajı vermenin en kalıcı yollarından biridir. Özellikle okul öncesi dönemde çocuklar hayvan ve kahraman masallarını severek dinler; bu sevgi, eğitimle birleştirilerek anlatılmak istenen mesaj rahatlıkla aktarılabilir (Ercan ve Şık, 2022: 325; Bakırcı, 2022: 10). Ancak her ne kadar masalın ahlaki bir doğası olsa da asıl amacı ahlaki bir ders ya da mesaj vermek değil, anlatı yoluyla keyif ve eğlence sunmaktır (Violetta Eirini, 2021: 82).

Masalların kültürel yönü dolayısıyla çocuklar kendi kültürlerini keşfedebilir, farklı kültürlerle karşı sevgi, saygı, anlayış ve takdir geliştirebilirler (Alonso Sanz, 2021: 13). Bu bağlamda masalların kültür aktarımındaki rolü yadsınamaz. Masallar ait oldukları toplumun, gelenek ve göreneklerini, hayata bakış açılarını, değerlerini, toplumsal ilişkilerini yansıtmaları yönüyle toplumların kültürel kimliğini ifade eder. Bu açıdan masallar sözlü kültür ürünlerinin başını çekmektedir. Dolayısıyla çocuklara ait oldukları toplumun kültürünü kazandırmada masallar önemli bir yere sahiptir (Gedik, 2020: 363). Buna yönelik olarak Türkiye'de geleneksel Anadolu Masallarının korunması, milletin ortak değerlerinin nesilden nesile aktarılması ve çocukların hayal güçlerinin gelişiminin desteklenmesi gibi amaçlarla Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü ile Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) iş birliğinde "Anadolu Masalları Projesi" hayata geçirilmiştir. Bu proje, Türkiye'nin zengin kültürel mirasını yansıtan masalları toplamayı, belgelemeyi ve öğretmenlere bu masalları eğitim süreçlerine entegre etme fırsatı sunmayı hedeflemiştir. Bu sayede çocuklara geleneksel değerler ve kültürel miras öğretilmesi amaçlanmıştır. Türk dili, çocuk edebiyatı, halk bilimi, okul öncesi ve sınıf eğitimi alan uzmanı akademisyenlerinden oluşturulan bir heyet ile en sevilen Anadolu Masalları derlenmiştir. Derlenen masallar; okul öncesi, 1.-2. sınıf ve 3.-4. sınıf düzeylerinde üç grupta sınıflandırılmıştır. Proje kapsamında okul öncesi ve ilkökul çocuklarına yönelik masal kitaplarından oluşan iki eğitim seti yayımlanmıştır. Setlerin içerisinde 15 masal kitabı, kılavuz kitap, masal kartları, parmak kuklaları ve masal şarkıları ile seslendirmelerinin yer aldığı iki CD bulunmaktadır. Bu masal kitaplarının resimleri, Türkiye genelindeki 18 güzel sanatlar lisesi öğrencileri tarafından yapılmıştır. Ayrıca bu proje dahilinde Türkiye'nin her ilinde hizmet içi eğitim kapsamında öğretmenlere masal anlatıcılığı eğitimleri verilmiş, pek çok şehirde Anadolu Masal Okulları kurularak daha fazla çocuk Anadolu Masalları ile buluşturulmuştur. Ayrıca anlatıcılık eğitimleri alan öğretmenler tarafından anlatılan Anadolu Masalları, EBA TV ve Anadolu Masalları YouTube kanalı üzerinden de yayınlanarak daha fazla yaygınlaştırılması amaçlanmıştır (MEB, 2019; MEB, 2020).

Anadolu Masalları ile ilgili araştırmalara bakıldığında: Bektaş (2023: vi), okul öncesi ve ilkökul çocukları için hazırlanan Anadolu Masalları setlerinin; konuları, kahramanları, ana fikirleri ve değerleri bakımından incelenmesi ve ilkökul öğrencilerinin masallara yönelik tepkilerinin belirlenmesi amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmanın okul öncesi setinde yer alan masalların tamamında farklı konuların işlendiği, özellikle zorluklarla baş etme ve hatalardan ders çıkarma konularının olduğu belirlenmiştir. Her masalda farklı kahramanlar bulunmuş ve bu kahramanlar arasında en sık görülen özelliğin bencillik olduğu tespit edilmiştir. Masalarda sosyal ve ahlaki değerlere, özellikle yardımseverlik değerine ağırlık verildiği belirtilmiştir. Çiçek (2022: v),

farklı olarak Anadolu Masallarında yer alan değerleri okul öncesi çocukların resimleri ile analiz etmek amacıyla gerçekleştirdiği araştırmasında, çocukların çeşitli değerler hakkında farkındalık kazanmasında masalların etkili olduğunu ancak bazı masalarda hedeflenen değerlerin tam olarak çocuklara ulaşmadığını vurgulamıştır. Bu araştırmacıların yanı sıra Anadolu Masalları ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde; genellikle değerler açısından masalların incelendiği, etkinlik önerileri sunulduğu ve masalların eğitimde kullanımına ilişkin sistematik analiz araştırmalarının olduğu görülmüştür (Yıllar ve Zengin Aksu, 2021: 115; Arslan, 2022: 134; Alyıldız Uğurlu, 2023; Çırak ve Aydoğan, 2023: 990; Tunç, 2023: 72). Uç (2022: viii), Anadolu masal anlatıcılığı eğitimi almış okul öncesi öğretmenlerinin eğitim programında masalları kullanmalarına yönelik görüşlerini belirlemek için 20 okul öncesi öğretmenin katılımıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda, Anadolu Masallarının okul öncesi eğitim programı ile bütünleştirilebildiği ve programın hedeflediği gelişim alanlarına yönelik kazanımların desteklenmesinde kullanılabilirliğini tespit etmiştir.

Alan yazında konuyla ilgili yapılan araştırmalarda görüldüğü üzere Anadolu Masallarının çoğunlukla değerler eğitimi açısından olmak üzere farklı açılardan incelendiği araştırmaların olduğu görülmüştür. Araştırmalarda özellikle öğretmenlerin (Uç, 2022: viii) ve ilkökul çocuklarının (Çiçek, 2022: v; Bektaş, 2023: vi) görüşlerinin incelendiği araştırmalar bulunmasına karşın okul öncesi dönem çocuklarının masallar hakkında görüşlerini inceleyen hiçbir araştırma bulunmaması dikkat çekmektedir. Bu nedenle araştırmada, Anadolu Masalları Eğitim Setinde yer alan masallara yönelik çocukların görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Çocukların her masala yönelik görüşleri nelerdir?
- Çocukların tüm masallara yönelik genel değerlendirmeleri nelerdir?

Yöntem

Bu başlık altında araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analiz edilmesinde izlenen yöntemler açıklanmıştır.

Araştırmanın Modeli

Anadolu Masalları eğitim setinde yer alan masallara yönelik çocukların görüşlerinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmada nitel araştırma modellerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni tercih edilmiştir. Olgubilim deseni, bir fenomen (bir konu, kavram, durum, olay vb.) hakkında belli bir grubun deneyimlerini nasıl tanımladığını ortaya çıkarmak için yapılan araştırma modelidir. Fenomenolojik araştırmalar, insanların bir şeyi nasıl deneyimlediklerini anlamak amacıyla onların zihinsel temsillerini veya algılarını elde etmeye çalışır (Christensen vd., 2015: 408). Özetle, desende araştırmacı, katılımcıların kişisel tecrübelerine odaklanarak onların algıları ve olaylara yükledikleri anlamlarla ilgilenmektedir (Baş ve Akturan, 2017: 86). Bu araştırmada ise okul öncesi dönem çocuklarının dinleyerek deneyimledikleri masalları zihinlerinde nasıl anlamlandırdıkları ile ilgilenilmektedir. Bu nedenle araştırma olgubilim deseni ile tasarlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme tercih edilmiştir (Christensen vd., 2015: 172). Uygun örnekleme yöntemi, zaman ve para kaybının yanı sıra tüm evrene ulaşmanın zorluklarının önüne geçmek ve araştırma için gerekli büyüklükteki gruba kolayca ulaşabilmek amacıyla kullanılır (Robson, 2015: 340). Bu nedenle, araştırmada çalışma için uygun olan çocuklardan oluşan bir grup belirlenmiştir. Çalışma grubunu, Ankara'da Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bağımsız bir okul öncesi eğitim kurumuna devam eden beş yaş grubu 15 çocuk oluşturmuştur.

Verilerin Toplanması

Bu araştırma için Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan 17.01.2024 tarihli ve 242262 sayılı etik kurul izni alınmıştır.

Araştırmanın verilerinin elde edilmesinde veri toplama aracı olarak dört alan uzmanı tarafından geliştirilen Anadolu Masalları genel değerlendirme formu kullanılmıştır. İki bölümden oluşan formun birinci bölümünde her bir masala ilişkin değerlendirme soruları, ikinci bölümde ise Anadolu Masallarına yönelik genel değerlendirme soruları yer almıştır.

Veri toplama sürecinde okul öncesi Anadolu Masalları setinde yer alan masallardan her biri günde bir masal olarak araştırmacı tarafından etkileşimli bir şekilde okunmuştur. Okunan her masalın ardından çocuklara, masal hakkındaki genel görüşleri, kahramanlar ve duygularla ilgili düşünceleri ile çıkarımlarını belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur. Bu sorular, odak grup görüşmeleri yoluyla alınmıştır. Odak grup görüşmeleri çocukların yaş ve gelişim düzeyleri dikkate alınarak iki grup halinde gerçekleştirilmiştir. Çocukların belirttiği görüşler biri moderatör olmak üzere iki araştırmacı tarafından not alınmıştır. Tüm masalların okuma süreci tamamlandıktan sonra, çocuklara masal kitapları gösterilerek Anadolu Masalları hakkında genel değerlendirmeleri istenmiştir. Araştırma kapsamında çocuklara okunan masal kitaplarının listesi Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Anadolu Masalları setinde yer alan kitaplar

Anadolu masalları Setinde yer alan kitaplar		
1. Altın Balta	6. Ayşe Fatma Kuzular	11. Kitap Okuyan Ayı
2. Altın Yumurtlayan Tavuk	7. Bit Hatun ve Pire Bey	12. Köpek Yavrusu ile Kedi
3. Aslan ile Fare	8. Eş Eşini Bulmayınca	13. Tavşan ile Kirpi
4. Aslan, Tilki ve Geyik	9. İmdi Dede	14. Tilki ile Eşek
5. Ayağına Diken Batan Serçe	10. Karga ile Tilki	15. Tilki ile Leylek

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. İçerik analizi, insan doğasını ve davranışlarını anlamak amacıyla bir metnin bazı sözcüklerinin belirli kurallara dayalı kodlamalarla daha küçük içerik kategorileriyle sistematik olarak özetlendiği bir analiz tekniğidir. İçerik analizinde araştırmacı, metindeki kelime ve kavramların varlığını, anlamlarını ve ilişkilerini tespit ederek sonuçlar çıkarır (Büyüköztürk vd., 2012: 240). Özetle, içerik analizinde yapılan temel adımlar; metinden oluşturulan kodlardan birbirine benzeyenleri belirli tema ve kategori kavramları çerçevesinde sistematik bir şekilde bir araya getirmek ve bunlar arasındaki ilişkileri okuyucunun anlayabileceği düzeyde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 242). Bu tür içerik analizi uygulamalarında verileri yorumlarken verilerin ötesini görebilmek, bir başka deyişle satır aralarını okumak gerekmektedir (Baş ve Akturan, 2017: 110). Verilerin analizinde görüş birliği sağlanması amacıyla veriler iki araştırmacı tarafından analiz edilmiştir. Araştırmada yer alan çocuklar 1’den 15’e kadar Ç1, Ç2, Ç3... şeklinde kodlanarak bulguların yorumlanmasında çocukların ifadelerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Araştırmanın bulgularının sunumunda öncelikle her bir masala ilişkin çocukların görüşleri ayrı ayrı ele alınmıştır. Daha sonra çocukların masal değerlendirme sorularına verdikleri yanıtlar; resim ve metni beğenme durumları; masalarda en sevilen, en az sevilen ve değiştirilmek istenen yerler; kahramanlarla, hissettikleri duygularla ve çıkarımları ile ilgili görüşleri olmak üzere üç tablo halinde özetlenerek sunulmuştur. Son olarak çocukların genel değerlendirmelerinden elde edilen veriler tek bir tabloda sunulmuş yorumlanmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Çalışmadan elde edilen bulgular iki başlık altında ele alınmıştır. Masal değerlendirmeleri başlığında çocuklara okunan masal kitapları hakkında çocukların görüşlerine yer verilmiştir. Genel değerlendirme başlığı altında ise eğitim setinde yer alan tüm kitaplar arasından çocukların genel tercihleri sunulmuştur.

Masal Değerlendirmeleri

Masal kitaplarına yönelik görüşler ayrı ayrı ele alınmıştır.

1. Altın Balta

Genel görüşler: Çocukların genel olarak masalı beğendikleri ve yeniden dinlemek istedikleri görülmüştür. Bazı çocuklar ise masalı yeniden dinlemek istemediklerini belirtmiştir. Bu konuda Ç15, masalı yeniden dinlemek istememe gerekçesini “*Hayır dinlemek istemem. Çünkü adam altın baltayı başta seçmediği için.*” sözleriyle ifade etmiştir. En çok altın baltanın olduğu kısımların sevildiği belirtilirken, bir çocuk ise gümüş baltalı bölümleri daha çok sevdiğini vurgulamıştır. Beğenilmeyen kısımlar sorulduğunda ise çocukların çoğunluğu beğenmediği bir bölüm olmadığını söylerken, bazı çocuklar ise gümüş ve demir baltayı sevmediklerini ifade etmişlerdir. Çocuklara masalda neyi değiştirmek istedikleri sorulduğunda farklı görüşler dile getirmişlerdir. Baltalarla ilgili olarak Ç2 altın balta ile ilgili görüşünü şu sözlerle ifade etmiştir: “*Altın baltayı başka sayfaya koyardım. Çünkü daha uzun bölümde görmek isterdim.*”. Başka bir çocuk ise demir baltayı daha güzel yapmak istediğini belirtmiştir. Ç9 “*Fakir adamın kulübesini elmastan yapardım.*” ifadesiyle fakir adamı zengin görme hayalini, Ç8 ise “*Zengin adamı daha iyi biri yapardım.*” ifadeleriyle zengin adamın da iyi bir insan olması ile ilgili hayalini dile getirmiştir. Çocuklar genel olarak kitabın resimlerini beğendiklerini ifade etmişlerdir. Özellikle altın balta ve çimen çizimlerinin beğenildiği belirtilmiştir.

Kahramanlar hakkında görüşler: Çocuklara masalda hangi karakter olmak istedikleri sorulduğunda her karaktere yönelik görüş bildirilmiştir. Gerekçeleriyle birlikte dürüst olduğu için fakir adamın, güzel ve pahalı olduğu için altın baltanın ve zengin olduğu için zengin adamın yerinde olmak istediklerine yönelik görüşler bulunmaktadır. Hayallerindeki kahramanla ilgili olarak ise zengin ve fakir adamlarla ilgili daha güzel, dürüst ve iyi karakterler hayal ettiklerini ifade etmişlerdir. Ç7 bu hayalini şu şekilde dile getirmiştir: “*Zengin adam gibi ama daha güzel ve iyi biri.*”. Bir çocuk iyi ve daha güzel baltalar hayal ettiğini bildirmiştir.

Duygular hakkında görüşler: Ç6’nın “*Çok güzel bir duygu hissettim. Dürüst olduğu için çok güzeldi.*” ifadesinde olduğu gibi çocuklar genellikle mutluluk gibi olumlu duygular hissettiklerini ifade etmiştir. Ç8, “*Kötü. Çünkü zengin adamı hiç sevmedim.*” sözleriyle olumsuz duygusunu dile getirmiştir.

Çıkarımlar: Çocuklara masalın ne anlattığı sorulduğunda çoğunlukla mutluluk, dürüstlük, iyilik gibi değerleri anlattığını belirtmişlerdir. Bu konuda Ç15 görüşünü şöyle belirtmiştir: “*Mesela dürüst insanların kazandığını anlatmak istiyorum.*”. Bazı çocuklar ise balta çeşitleri ve en pahalı baltaları anlattığını ifade etmişlerdir.

2. Altın Yumurtlayan Tavuk

Genel görüşler: Çocukların çoğu masalı beğendiğini belirtirken bir çocuk tavukları sevmediği için masalı sevmediğini belirtmiştir. Masaldaki en beğendikleri yerin tavuğun altın yumurtlaması olduğu görülmüştür. Bir çocuk “*Adam tavuğu severken olan yerleri sevdim. -Ç7*” diyerek adamın tavuğa iyi davrandığı bölümü sevdiğini ifade etmiştir. Çocuklar en sevmedikleri yerin tavukların kesildiği bölüm olduğunu belirtmişlerdir. Ç8, “*Adamın eline bıçak aldığı yeri sevmedim.*” diyerek bu konudaki görüşünü dile getirmiştir. Çocuklar ayrıca adamın tavuğu kestiği bölümü değiştirmek istediklerini belirtmişlerdir. Ç2 ise “*Adamın zengin olunca huylarının değişmemesini isterdim. Huyları değişti çünkü.*” sözleriyle fakirken iyi biri olan adamın zengin olunca kötü birine dönüşümünden rahatsızlığını dile getirmiştir. Bir çocuk ise tavuğun kesilmemesine bir çözüm önererek “*Bıçağı değiştirdim. Kesmeyen bıçak yapardım. Böylece tavuklar kesilmezdi. -Ç4*” diyerek görüşünü bildirmiştir. Masalın resimleri ile ilgili olarak görüş bildiren çocukların tümü beğenisini dile getirmiştir.

Kahramanlar hakkında görüşler: Çocuklar altın yumurtlamak istedikleri ve tavukları sevdiği için bu masal kahramanlarından tavuk olmak isteyeceklerini belirtmişlerdir. Hayallerindeki bu masalın kahramanının ise daha güzel, renkli, hızlı giden, süper güçleri olan ve hiç kesilmeyen bir tavuk olabileceğini belirtmişlerdir. Bu konuda Ç4, “*Hızlı giden bir tavuk. Böylece onu kesmek isteyenlerden kaçır.*” demiştir.

Duygular hakkında görüşler: Çocukların masalı dinlerken hissettikleri duygular ikiye ayrılmaktadır. Çocukların bir kısmı masalı beğendikleri için mutlu hissettiklerini belirtirken, bir kısmı ise tavuk kesildiği için üzgün olduklarını dile getirmişlerdir.

Çıkarımlar: Çocuklar bu masalda güzel davranışlar ile insanların değişmemesi ve tavukların kesilmemesi gerektiğinin anlatıldığını belirtmişlerdir. Ç15 “*İnsanlar zengin olunca kötü olmasın diye yazılmış.*” şeklinde görüş bildirmiştir.

3. Aslan ile Fare

Genel görüşler: Çocukların çoğunluğu masalın karakterleri olan aslan veya fareyi sevdiğileri için masalı beğendiklerini ve yeniden dinlemek istediklerini belirtmiştir. Bazı çocuklar ise aslanı ya da fareyi sevmedikleri için masalı yeniden dinlemek istemediklerini belirtmiştir. Ç12, “*İstemem. Aslanı ve fareyi beğenmedim. İkisini de sevmiyorum. Zürafa, kedi ve köpek seviyorum ben.*” diyerek sevmeme gerekçesini dile getirmiştir. Masalda en beğenilen yerin bütün hayvanların toplandığı bölüm olduğu vurgulanmıştır. Bu durumun nedeni olarak ormanın güzel olması ve tüm hayvanları sevmeleri belirtilmiştir. Bir çocuk bu konudaki görüşünü “*Hayvanların toplandığı yeri beğendim. Çünkü bütün hayvanlar oradaydı. Ben tüm hayvanları seviyorum da. -Ç6*” sözleriyle ifade etmiştir. Diğer çocuklar ise farenin aslanı kurtarmasını ve aslanın kurtulmuş olmasını sevdiğini ifade etmiştir. Masaldaki sevmedikleri bölüm sorulduğunda çocukların bazıları aslanın fareye karşı tavrını, onu yemeye çalışmasını sevmediklerini belirtmişlerdir. Diğerleri ise tüm hayvanların toplandığı bölümde aslanın diğer hayvanlara karşı tavrını sevmediklerini belirtmiştir. Ç7 bu konuda, “*Toplanmalarını beğenmedim. Aslan herkese kötü davrandığı için.*” demiştir. Bazı çocuklar çimenlerin en beğenmedikleri bölüm olduğunu belirtmiştir. Çocuklara masalda neyi değiştirmek istedikleri sorulduğunda ise hayvanların toplandığı, aslanın fareyi yemeye kalktığı bölümü ve hayvan türlerini değiştirmek istediklerini belirtmişlerdir. Masalın resimleri hakkında tüm çocuklar beğenilerini dile getirmiştir. Özellikle hayvan resimlerini beğendiklerini söylemişlerdir.

Kahramanlar hakkında görüşler: Çocuklar çoğunlukla farenin iyi davranışları gerekçesiyle fare karakteri olmak istediklerini belirtmişlerdir. Ç6 bu konuda “*Fare. Çünkü yardımseverlik yaptı. İyi davrandı kurtardı.*” demiştir. Bir çocuk ise resimleri beğenmesi gerekçesiyle aslan ve zürafa olmak istediğini şu sözleriyle dile getirmiştir: “*Aslan ve zürafa olmak. Çünkü resimleri güzeldi. -Ç1*”. Çocuklar hayallerindeki masal kahramanının daha büyük, güzel, güçlü, parlak ve kabarık tüylü bir aslan olduğunu belirtmişlerdir. Ç3, “*Büyük güçlü ama iyi aslan. Tüyleri çok güzel olan bir aslan.*” diyerek hayalindeki kahramanı açıklamıştır.

Duygular hakkında görüşler: Çocuklara masalı dinlerken neler hissettikleri sorulduğunda; aslanın fareyi yemeye kalkması nedeniyle üzgün ve korkmuş, tüm hayvanların toplandığı bölümde aslanın kaba konuşmaları nedeniyle kötü ve şaşkın, fare aslanı kurtarıncaya mutlu hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu konudaki görüşlerden bazıları şu şekilde ifade edilmiştir: “*Üzgün. Aslan fareyi yiyecek gibi olunca. -Ç2*”, “*Kötü hissettim. Bütün hayvanlar toplanma yerinde kötü konuşunca. -Ç5*”.

Çıkarımlar: Çocuklar; aslan gibi kötü davranmanın yanlış olduğu, fare gibi iyi olunması gerektiğinin, iyilik yapmanın güzelliğinin anlatıldığını söylemişlerdir. Ç9, “*Aslanın kötülüğünü anlatmak istiyor. Biz öyle davranmayalım diye.*” sözleriyle masaldan çıkarımlarını dile getirmiştir.

4. Aslan, Tilki ve Geyik Masalı

Genel görüşler: Masalla ilgili çocukların genel görüşleri incelendiğinde çocuklar, masalı beğendikleri için tekrar dinlemeyi istediklerini belirtmişlerdir. Çocuklara masalda en beğendikleri kısım sorulduğunda çocuklardan bazıları hayvanları sevdiği ya da beğendiği için ilgili hayvanın (aslan, geyik) olduğu yerleri beğendiğini belirtmişlerdir. Ç7 şu ifadeyi kullanmıştır: “*Aslanın olduğu bütün yerleri sevdim. Aslanlar güzel olduğu için.*”. Bazı çocuklar ise tilkinin aslan için yaptığı fedakarlığı beğendiğine ve geyiğin kurtulmasını beğendiğine yönelik görüş bildirmişlerdir. Ç8 görüşünü, “*Tilkinin aslana yemek bulmak için ikinci sefer geyiğin yanına gitmesini beğendim en çok. Bir de geyiğin onun elinden kurtulmasını beğendim.*” şeklinde ifade etmiştir. Çocuklar masalda, tilki aslana yemek bulmak için çok uğraşmasına rağmen aslanın aç kalmasını beğenmediklerini bildirmişlerdir. Ç5’in bu konudaki görüşü şu şekildedir: “*Aslana yemek bulamadığı yeri sevmem. Tilki çok uğraştı aslana yemek bulmak için.*”. Ç8 ise “*Tilkinin geyiğe zarar vereceği yeri beğenmedim. Çünkü kötüydü orası. Zarar verebilirdi.*” diyerek masaldaki sevmeyişi yeri bildirmiştir. Çocuklara masalda değiştirmek istedikleri şeyler sorulduğunda, genellikle kendi yemeğine kendisi ulaşabilmesi için zayıf olan aslan karakterini değiştirmek istediklerini “*Aslanın olduğu yeri değiştirdim. Aslanı değiştirdim sadece yani. Çünkü o çok açtı. -Ç6*” gibi ifadelerle

bildirmişlerdir. Diğer çocuklar ise kitabın resimlerinde geyiğin boynuzlarını ve çimenleri değiştirebilirdi daha güzel görüneceğini belirtmişlerdir. Görüş bildiren altı çocuğun tamamı kitabın resimlerini beğendiklerini ifade etmişlerdir.

Kahramanlar hakkında görüşler: Çocuklar masalda çoğunlukla aslan karakteri olmak istediklerini söylemişlerdir. Gerekçesi olarak ise ormanlar kralı olmasını, tüylerinin uzun olmasını ve büyük olmasını belirtmişlerdir. Çocuklardan biri geyiği beğendiği için, diğeri ise geyik kaçıp kurtulabildiği için geyik olmak istediğini ifade ederken Ç6, “*Tilki olmak isterdim. Sürekli yemek bulmaya çalışıyordum. Onu çok beğendim. Bir de zekiymi.*” diyerek tilki karakteri hakkında beğenisini dile getirmiştir. Çocuklara hayallerinde bu masalın kahramanının nasıl biri olduğu ya da kime benzediği sorulduğunda en fazla aslan karakteri ile ilgili süper güçleri olan, kocaman, ormanlar kralı, herkesin ondan korktuğu, daha güzel resmedilmiş olduğu yönünde görüşler sunmuşlardır. Bir çocuk ise süper güçleri olan bir geyik hayal ettiğini bildirmiştir.

Duygular hakkında görüşler: Çocuklar masalı dinlerken genellikle mutlu hissettiklerini bildirirken bir çocuk “*Kızgın. Aslana yemek bulmak için geyiklere zarar vereceklerdi. -Ç8*” sözleriyle kızgınlığını ifade etmiştir. Bir başka çocuk da nihayetinde geyik zarar görmediği için mutlu olduğunu dile getirmiştir.

Çıkarımlar: Çocuklara masalın ne anlatmak istediği sorulduğunda çocuklar mutluluk ya da üzüntü duygusunu öğretmek için olduğunu söylemişlerdir. Çocukların mutluluk gerekçeleri okuyup mutlu olmak, geyiğin yenmemesi ve hayvanlar hakkında bilgi verilmesi iken; üzümlük gerekçeleri ise aslanın geyiğe zarar verme ihtimali olmuştur. Ç9, “*Bize üzgün olmayı anlatmak için. Çünkü aslana yemek bulmak için hayvanlara zarar verebilirdi.*” sözleriyle geyiğin zarar görmesi konusunda masalın onda uyandırdığı endişeyi dile getirmiştir.

5. Ayağına Diken Batan Serçe

Genel görüşler: Çocuklar masalı çok sevdiklerini ve yeniden dinlemeyi tercih edeceklerini belirtmişlerdir. Ç2 bu konuda, “*İsterim çünkü masal sorumlulukları anlatıyor.*” diyerek masaldaki değere vurgu yapmıştır. Bazı çocuklar ise serçeyi sevdikleri için masalı beğendiklerini ifade etmişlerdir. Masalda en sevdikleri yerin serçenin uçuşu, çobanın olduğu bölüm, nineye görev verilen bölüm ve çimenler olduğunu ifade etmişlerdir. Çocukların çoğunluğu serçenin ayağına diken batmasını beğenmediklerini şu sözlerle ifade etmişlerdir: “*Ben kuşun ayağına diken batan yeri sevmedim. -Ç8*”. Çocuklar en çok ninenin evini sevmedikleri için değiştirmek istediklerini belirtmişlerdir. Ç10, “*Ninenin evini değiştirdim. Çürük görünüyor, daha sağlam yapardım.*” sözleriyle ninenin evinin eski oluşu nedeniyle değiştirmek istediğine vurgu yapmıştır. Diğer çocuklar ise çobanı daha farklı, çimleri ise kırmızı yapmak istediklerini ifade etmişlerdir. Masalın resimlerini genel olarak beğendiklerini belirtirken özellikle kuş çizimini güzel bulmuşlardır.

Kahramanlar hakkında görüşler: Çocuklara masal kahramanlarından hangisi olmak istedikleri sorulduğunda en fazla kuşları sevdikleri için kuş olmak istediklerini belirtirken bazı çocuklar nineyi sevdikleri için nine olmak istediklerini vurgulamışlardır. Çocuklar hayallerindeki masal kahramanının daha renkli ve tüylü bir serçe olduğunu belirtmişlerdir. Ç14, “*Bu da güzel ama daha renkli bir kuş olabilir.*” diyerek hayallerindeki serçeyi ifade etmiştir.

Duygular hakkında görüşler: Masalı dinlerken çocukların çoğunun masalı beğendikleri için mutlu hissettiği görülmüştür. Ç15 “*Kızgın. Sorumluluklarını yerine getirmediği için.*” ifadesiyle kızgınlık duygusunu, Ç6 ise “*Üzgün. Serçenin ayağına diken battı. Üzücüydü.*” sözleriyle üzüntüsünü dile getirmiştir.

Çıkarımlar: Çocuklara masalın dinleyenlere ne anlatmak istediği sorulduğunda; çocuklar serçenin ayağına diken battığı için üzüntü, masal güzel olduğu için mutluluk anlatıldığına yönelik çıkarımlarda bulunmuşlardır. Bunun dışında çocuklar, “*Kötülerin iyi olması gerektiğini anlatıyor. -Ç8*” ve “*Sorumluluklarını yerine getirmeyi anlatıyor. -Ç2*” gibi ifadeleriyle de değerlere yönelik çıkarımda bulunmuşlardır.

6. Ayşe Fatma Kuzular

Genel görüşler: Çocukların genel görüşlerine bakıldığında çoğunlukla masalı beğendikleri

görülmüştür. En çok beğenilen bölüm kuzuların kurttan kurtularak annelerine kavuştuğu an olduğu belirtilmiştir. Ç3, “Kuzuların annesine kavuştuğu yer.” sözleriyle beğenisini ifade etmiştir. En beğenmedikleri yerin kurdun olduğu bölümler olduğu ifade edilmiştir. Çocuklar kurdu daha iyi bir kurtla değiştirmek istediklerini belirtmişlerdir. Bu konuda Ç15 görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “Kurdun olduğu yerleri başka yapardım. Daha iyi bir kurt yapardım.” Diğer masalarda olduğu gibi, bu masalda da çimleri daha güzel çimlerle değiştirmek isteyen çocuklar olmuştur. Kitabın resimleri genel anlamda beğenilmiştir.

Kahramanlar hakkında görüşler: Çocuklar genellikle çok tatlı buldukları ve beğendikleri için yavru kuzulardan biri olmak istediğini belirtmişlerdir. Bir çocuk “Anne kuzu olmak isterdim onları korurdum. -Ç14” diyerek anne kuzu olmak istediğini, bir çocuk ise “Kurt olup ben de kuzuları kaçırdım eğlenceli olurdu. -Ç2” sözleriyle kurt olmanın eğlenceli olabileceğine yönelik görüşünü ifade etmiştir. Hayallerindeki masal kahramanına yönelik olarak “Gökkuşluğu renginde kuzular hayal ettim. -Ç8” benzeri ifadelerle daha renkli ve daha parlak kuzular hayal ettiklerini söylemişlerdir.

Duygular hakkında görüşler: Çocukların tamamı üzüldüklerini ifade etmişlerdir. Gerekçesi olarak ise kuzuların düştüğü durumu belirtmişlerdir. Bu konuda Ç5, “Kuzular kaçırıldığı için üzgün.” diyerek masalda kuzular kaçırılmaktan kurtulmuş olsa da kaçırılma ihtimallerine üzüldüğünü ifade etmeye çalışmıştır.

Çıkarımlar: Çocuklara bu masalın ne anlatmak istediği sorulduğunda farklı cevaplar olduğu görülmüştür. Kuzu sevgisini, kuzuları, hayvanları anlatmak için anlatıldığını düşünen çocukların yanında Ç2, “Kuzuları kaçırmanın kötü bir şey olduğunu söylemek için yazılmış olabilir.” görüşüyle farklı bir bakış açısıyla yaklaşmıştır.

7. Bit Hatun ile Pire Bey

Genel görüşler: Çocukların tamamı masalı çok beğendikleri için yeniden dinlemek istediklerini belirtmişlerdir. En sevdikleri yerle ilgili olarak ise fareli ya da kargalı olan yerleri sevdiklerini söylemişlerdir. Ç11 beğendiği yerle ilgili, “Kediden yardım istediği yeri sevdim.” derken beğenmediği yerle ilgili olarak Ç1, “Kedili olan yeri sevmedim, çok zaman geçirerek yardım ettiği için.”, Ç3 “Kedinin olduğu yeri sevmedim. Peynir istediği için.” diyerek aksi yönde görüşünü ortaya koymuştur. Diğer çocuklar da masaldaki hayvanların, kendilerinden yardım isteyen birine hemen yardım etmeyip bir şeyler istemelerinden rahatsız oldukları için kedili ve kargalı olan bölümleri beğenmediklerini ifade etmişlerdir. Masalda neyi değiştirmek istedikleri sorulduğunda ise çocuklar genel olarak bit hatunun suya düşmesini engellemeye yönelik değişiklikler yapacaklarını belirtmişlerdir. Örneğin Ç2 bu görüşünü şu sözleriyle ifade etmiştir: “Bit hatunun suya düşmesini değiştirirdim. Suyu düşmemesini sağlardım.” Bunlar dışında bir çocuk uçamayan karga yapacağını, bir çocuk ise fareyi altın rengi yapacağını söylemiştir. Masalın resimleri tüm çocuklar tarafından beğenilmiştir.

Kahramanlar hakkında görüşler: Çocuklar masalda en çok fare ve karga karakteri olmak istediklerini belirtmişlerdir. Gerekçesi olarak ise farenin hızlı olması ve fareyi sevmeleri, karganın büyük ve kanatlı olması belirtilmiştir. Hayallerindeki masal kahramanı sorulduğunda ise daha tüylü bir kedi, çok hızlı koşan fare, daha iyi olan kedi ve fare ile süper güçleri olan kahramanlar hayal ettiklerini ifade etmişlerdir.

Duygular hakkında görüşler: Çocukların çoğunluğu masalı dinlerken mutluluk duygusu hissettiklerini bildirmişlerdir. Ç12 “Kötü hissettim. Çünkü kargayı beğenmedim.” diyerek masaldaki karakterlerden birinden hoşlanmaması gerekçesiyle kötü hissetmesini dile getirmiştir. Ç5 ise “Şaşkınlık. Suyu düştüğü için kadın.” sözleriyle şaşkınlık hissettiğini ifade etmiştir.

Çıkarımlar: Çocukların masaldan çıkarımları iyilik ve yardımseverlik değerlerine yöneliktir. Çocuklardan biri iyilik yapmak değerini şu şekilde vurgulamıştır: “Çünkü insanlar iyiliği öğrensin diye. -Ç5”. Ç8 ise “Yardımseverliğin güzelliğini anlatmak için.” sözleriyle çıkarımını ifade etmiştir.

8. Eş Eşini Bulamayınca

Genel görüşler: Çocukların genel görüşleri masalı beğendikleri için masalı sevdiklerini göstermektedir. Masalda en sevdikleri yerle ilgili olarak farklı görüşler sunmuşlardır. Bunlar,

kurbağa ve farenin arkadaş olduğu, birlikte oynadıkları, oynarken ipe uçtukları bölümlerdir. Ç2, “İpe uçtukları yer ama keşke düşmeseydi.” diyerek sevdiği bölümü belirtirken karakterlerin başına gelenler yüzünden hissettiklerini de dile getirmiştir. Aynı şekilde Ç8 de “İp bağladıkları için düşmelerini ve zarar görmelerini sevmemdim.” ifadesiyle bu bölümü sevmeyen bölüm olarak açıklamıştır. Diğer çocuklar da yine karakterlerin düştükleri ve ayrıldıkları kısımları beğenmediklerini ifade etmişlerdir. Nitekim çocuklar, masalda değiştirmek istedikleri şeyler arasında düşmelerden ve ayrılmalardan duydukları rahatsızlığı dile getirmişlerdir. Bunun dışında birlikte daha çok oyun oynamalarını sağlama, birbirlerine zarar vermemelerini sağlama gibi değişiklik isteklerinin olduğu görülmüştür. Kitabın resimleri ise tüm çocuklar tarafından güzel bulunmuştur.

Kahramanlar hakkında görüşler: Çocuklara masaldaki hangi kahraman veya karakter olmak istediği sorulduğunda, görüş bildiren çocukların yarısının kurbağa, yarısının fare olmak istediği görülmüştür. Kurbağayı sevenler “Kurbağanın rengini beğendiğim için o olmak isterdim. -Ç14” diyerek rengini beğendikleri için olmak istediklerini belirtmişlerdir. Fare olmak isteyenlerin de benzer şekilde rengini sevdikleri ve farelerin daha güçlü olduğunu düşündükleri için fareyi seçtikleri görülmüştür. Hayallerindeki masal kahramanlarına verilen cevaplarda ise birlikte her oyunu oynayabilen, oynarken düşüp zarar görmeyen, güçlü ve büyük hayvanlar olduklarına yönelik görüş bildiren çocuklar olmuştur. Ç4 bu konuda görüşünü “İpe bağlayınca düşmeyecek güçlü ve büyük hayvanlar.” sözleriyle ifade etmiştir.

Duygular hakkında görüşler: Çocukların çoğu masalı beğendikleri için mutlu olduklarını belirtirken bir kısmı da fare ve kurbağa az oyun oynayabildiği ve ayrıldığı için üzgün olduğunu dile getirmiştir. Bu konuda Ç8 “Fare ile kurbağa az oynadıkları için üzgün hissettim.” demiştir.

Çıkarımlar: Çocukların bu masalda ne anlatılmak istendiğine yönelik görüşlerinde ise farklı görüşler olduğu görülmüştür. Örneğin; Ç2 “Herkesin eşit olarak arkadaş olabileceğini.”, Ç8 “Bazı hayvanların beraber oynayamayacağını.” ve Ç6 “İyi oynarlarsa arkadaş olabileceklerini anlatmak istiyor.” diyerek görüşlerini ifade etmiştir.

9. İmdi Dede

Genel görüşler: Çocukların tamamı masalı beğendiklerini ve tekrar dinlemek istediklerini belirtmiştir. En beğendikleri kısım sorulunca, çocuklardan bazıları İmdi Dede karakterinin olduğu yerleri beğendiğini söylemiştir. Ç4’ün ifadesi şöyledir: “Dedenin olduğu bütün yerler güzeldi.” Çocukların bir kısmı da kedi karakterinin olduğu yerleri beğendiğini ifade etmiştir. Kedinin soğukta üşmesini ve eve alınmamasını beğenmediklerini belirtmişlerdir. Ç3 çırakları beğenmediğini şu şekilde açıklamıştır: “Çırakların olduğu yer. Kediyi eve almak için daha çok ikna edebilirlerdi.”. Çocuklar kedinin soğukta üşmesini değiştirmek istediklerini belirtmişlerdir. “Kediye battaniye örterdim. Kediye ev de yapardım.-Ç1” ve “Kediyi uçan kedi yapardım. Üşüyünce uçardı üşümezdi.-Ç4” şeklinde ifadeler ile kediyi soğuktan korumaya yönelik değişiklikler yapacaklarını açıklamışlardır. Kitabın resimleri hakkında görüş bildiren yedi çocuk da beğendiklerini ifade etmişlerdir.

Kahramanlar hakkında görüşler: Çocuklara masaldaki hangi karakter olmak istedikleri sorulduğunda görüş bildiren çocukların tamamı kedi karakteri olmak istediklerini belirtmiştir. Gerekeç olarak kedileri sevdiklerini ve kedilerin tatlı olduğunu ifade etmişlerdir. Ç9’un ifadesi şöyledir: “Kedi. Çünkü çok tatlı olur kediler.”. Çocuklara masalın kahramanını nasıl hayal ettikleri sorulduğunda, hepsi kedi karakteri hakkında görüş bildirmiştir. Çocukların hayalindeki kedi karakterinin kasları ve uçmak gibi çeşitli süper güçleri bulunmaktadır. Ç2, “Süper kedi. Güçleri olan bir kedi.” sözleri ile hayal ettiği kedi karakterini belirtmiştir.

Duygular hakkında görüşler: Çocukların bazıları masalı dinlediğinde mutlu hissettiklerini, bazıları ise üzgün hissettiklerini belirtmiştir. Üzgün hissettiğini söyleyen Ç8’in açıklaması şu şekildedir: “Dede kediyi eve almadığı için üzgün hissettim.”. Ç1, “Mutlu. Dede kediyi almaya karar verince.” ifadesi ile kedinin eve alınmasından mutlu olduğunu belirtirken Ç7 ise “Mutluluk hissettim. Kediler artık üşümüyorlar diye.” açıklaması kedinin soğuktan korunması nedeniyle mutlu olduğunu belirtmiştir.

Çıkarımlar: Çocuklara masalın ne anlatmak istediği sorulduğunda çocuklar mutluluğu ve iyiliği anlatmak istediği cevabını vermiştir. Çocukların mutluluk gerekçesi okuyup mutlu olmak iken, iyilik gerekçesi kedilere yardım etmektir. Ç14, “*Kedilere yardım etmek iyi bir şey olduğu için.*” sözleriyle masalın iyiliği öğretmek için yazıldığını belirtmiştir.

10. Karga ile Tilki

Genel Görüşler: Çocuklar masalı beğendikleri için tekrar dinlemek istediğini belirtmişlerdir. Ç8’in masal ile ilgili genel görüşü şöyledir: “*Evet çok isterim. Masalı beğendiğim için dinlemek isterim.*”. Çocuklar masalda en çok tilkinin güldüğü ve karganın olduğu yerleri beğendiklerini söylemişlerdir. Ç4 şu ifadeyi kullanmıştır: “*Tilkinin güldüğü yerleri beğendim çok güldü diye.*”. Çocuklar avcılarının olduğu kısımları korkutucu bulduklarını ve kadının kafasına odun düştüğü yeri beğenmediklerini, bu yüzden bu kısımları değiştirmek istediklerini belirtmişlerdir. Ç8, “*Kadının kafasına odun düştüğü yeri beğenmedim.*” derken, Ç5, “*Kadının kafasına odun düşürmezdim ben olsam. Avcıların arasında korkutucu yeri sevmedim.*”, Ç7 ise “*Avcıların olduğu yeri değiştirdim.*” şeklinde görüş bildirmiştir. Çocukların tamamı kitabın resimlerini beğendiklerini ifade etmiştir.

Kahramanlar hakkında görüşler: Çocukların olmak istedikleri karakter tercihleri çoğunlukla tilki ve karga karakteridir. Tilki ve karga olmak isteyen çocuklar komik ve eğlenceli olduğu için bu karakterleri seçtiklerini belirtmiştir. Çocuklardan bazılarının görüşleri şöyledir: “*Karga. Daha eğlenceli geldi. -Ç3*”, “*Tilki olmak isterdim. Çünkü çok komikti. -Ç8*”. Ayrıca Ç15, “*Avcı olmak isterdim ben de. Ama iyi davranırdım.*” ifadesi ile avcı karakteri olmak istediğini belirtmiştir. Çocuklara hayallerinde bu masalın kahramanının nasıl biri olduğu sorulduğunda bazıları iyilik yapan ve kimseyi kandırmayan bir tilki hayal ettiklerine yönelik görüşler sunmuş, bazıları ise herhangi bir karakteri belirtmeden iyilik yapan bir hayvan hayal ettiklerini belirtmiştir. Ç9 masaldaki kahramana ilişkin hayalini, “*Tilki. İyilik yapan tilki ama. Kandırmadan davranır.*” sözleriyle ifade etmiştir. Ç15 ise karakter belirtmeden hayalindeki masal karakterlerini, “*Güzel. Hep iyilik yapan bir hayvan seçerdim.*” sözleriyle açıklamıştır.

Duygular hakkında görüşler: Çocuklar masalı dinlerken genellikle mutlu hissettiklerini bildirmişlerdir. Ç2 mutlu hissetmesinde karakterlerin hatalarını anlamasının etkili olduğunu şöyle açıklamıştır: “*Çok güzel bir masaldı, bir de hatalarını anlayınca daha güzel oldu.*”. Çocuklardan biri üzgün hissettiğini belirtmiş ve şöyle ifade etmiştir: “*Üzgün hissettim. Üzücü olaylar oldu çünkü. Avcıların olduğu yer mesela.*”

Çıkarımlar: Çocuklara masalın ne anlatmak istediği sorulduğunda çocuklar hataları ve arkadaşını korkutmanın kötü bir şey olduğunu anlatmak için yazıldığını belirtmiştir. Çocuklardan biri ise avcılarını anlatmak için yazıldığını belirtmiştir.

11. Kitap Okuyan Ayı

Genel Görüşler: Çocuklar masalı beğendiklerini ve tekrar dinlemek istediklerini belirtmişlerdir. Kitapta en çok hangi kısmı beğendikleri sorulduğunda ayının okumayı öğrenmeye çalışmasını, padişahın ayının kitap okumayı öğrenip öğrenmediğini görmek istemesi ve ayının kitap okumayı öğrenmesini beğendiklerini belirtmişlerdir. Ç2, “*Padişahın ayının kitap okumayı öğrenip öğrenmediğini görmek istediği yeri sevdim.*” derken Ç5 de “*Ayının kitap okumayı öğrendiği yer en güzeldi.*” şeklinde görüş bildirmiştir. Bazı çocuklar kitapta beğenmediği kısım olmadığını belirtirken bazı çocuklar ise padişah karakterinin olduğu ve ayının kitap okumaya çalışmasını beğenmediklerini ifade etmiştir. Ç3 beğenmediği kısmı şöyle anlatmıştır: “*Ayının kitap okumaya çalıştığı yerleri beğenmedim ben çünkü çok zorlandı.*”. Çocuklara kitapta neyi değiştirmek istedikleri sorulduğunda ise çoğunlukla ayının kitap okumayı öğrenmesini kolaylaştırmak istediklerini belirtmişlerdir. Çocuklardan biri “*Padişahı değiştirdim. Hem başka sayfaya koyardım hem de daha iyi yapardım. -Ç2*” ifadesi ile padişah karakterini değiştirmek istediğini söylemiştir. Ayrıca çocukların tamamı kitabın resimlerini beğendiğini belirtmiştir.

Kahramanlar hakkında görüşler: Çocuklara masalda hangi kahraman yerinde olmak istedikleri sorulduğunda cevap veren çocukların tamamı ayı karakterinin yerinde olmak istediğini söylemiştir. Gerekçe olarak ayı karakterinin kitap okumayı öğrenmesi ile ayının güçlü, güzel ve tatlı olmasını belirtmişlerdir. Ç1 olmak istediği karakteri ve gerekçesini şöyle ifade etmiştir: “*Ayının*

yerinde olmak isterdim. Çünkü aylar çok güçlüdür.” Bu masalın kahramanını nasıl hayal ettikleri sorulduğunda ise çocukların çoğu masalın kahramanının fiziksel özelliklerinden bahsetmiştir. Hayallerindeki ayı kahramanı büyük, parlak ve kabalık tüyleri olan bir ayıdır. Çocuklardan biri ise “Ayının okuma yazma bilmesini sağladım. Hemen öğrenirdi.” görüşü ile ayının kişisel özelliğine yönelik hayal kurduğunu söylemiştir.

Duygular hakkında görüşler: Çocuklar masalı dinlerken genellikle mutlu hissettiklerini bildirmişlerdir. Bununla birlikte korku, üzüntü ve şaşkın hissettiğini belirten çocuklar da bulunmaktadır. Ç4 hissettiği duyguyu şöyle açıklamıştır: “Korku hissettim. Ayı okuma yazmayı öğrenemez diye.”

Çıkarımlar: Çocuklara masalın ne anlatmak istediği sorulduğunda cevap veren çocukların görüşleri birbirinden oldukça farklıdır. Ç3 iyiliği, Ç9 ise mutluluğu anlattığını belirtmiştir. Ç15, “Affetmenin güzel olduğunu anlatmak istiyor.” diyerek affetmeyi anlattığını söylemiştir. Ç8 ise “Hayvanların okuma yazma öğrenebildiğini anlatmak için.” sözleri ile hayvanların okuma yazma öğrenebilmesini ana fikir olarak belirtmiştir.

12. Köpek Yavrusu ile Kedi

Genel Görüşler: Çocuklar kedi ve köpekleri sevdiğini belirterek masalı beğendiklerini ve tekrar dinlemek istediğini ifade etmişlerdir. Ç2, “Evet. Çünkü kitap okumak zihni geliştirir.” sözleriyle zihni geliştirmesi için masalı tekrar dinlemek istediğini belirtmiştir. Çocukların masalda en beğendikleri kısımlar köpek yavrusunun kediyle karşılaştığı, kurt ve köpeğin acıdığı yerlerdir. Kurdu köpek yavrusunu yemek istediği ve köpeğin çiftlikteki durumu çocukların kitapta beğenmediklerini ifade ettikleri kısımlardır. Ç6’nın görüşü şöyledir: “Köpek yavrusunun kediyi bulduğu yeri beğendim. Kurdu küçük köpek yavrusunu yiyeceği yeri sevmedim.” Ç8 ise, “Kurdu “Bak şimdi inek yavrusunu yakalayacağım” dediği yeri sevmedim. Kurdu ineği yakalayacağı sayfayı değiştirdim hiç koymazdım.” diyerek kurt ve inek karakterine ait sayfaları beğenmediğini ve değiştirmek istediğini belirtmiştir. Çocuklara masaldaki neyi değiştirmek istedikleri sorulduğunda çiftlik, çimen ve köpeği değiştirmek istediklerini söylemişlerdir. Ç2 köpeği daha büyük yapmak istediğini belirtirken Ç1, “Ben de çiftlik var ya, onu değiştirdim daha güzel yapardım.” sözleriyle çiftliği değiştirmek istediğini vurgulamıştır. Ç7 ise çimenleri değiştirmek istediğini şöyle anlatmıştır: “Çimenleri değiştirdim. Pembe yapardım.” Çocukların tamamı kitabın resimlerini beğendiklerini ifade etmiştir.

Kahramanlar hakkında görüşler: Çocuklara masaldaki hangi karakter olmak istedikleri sorulduğunda çoğunluk köpek ve kedi karakterini seçmiştir. Bu hayvanları sevmelerini ve bu hayvanların tatlılığını seçimlerinin gerekçesi olarak belirtmişlerdir. Ç8 ise, “Kurt olmak isterdim. Kurdu çok sevdim.” sözleriyle kurt olmak istediğini ifade etmiştir. Çocuklara masalın kahramanını nasıl hayal ettikleri sorulduğunda çoğunlukla kendi gibi hayal ettiklerini belirtmişlerdir. Ç10, “Anneme benzettim ama annem hep iyi davranır.” sözleriyle annesine benzeyen bir kahraman hayal ettiğini ifade etmiştir.

Duygular hakkında görüşler: Çocuklar masalı dinlerken mutlu, şaşkın ve korkmuş hissettiklerini ifade etmişlerdir. Mutlu hissedenlerin sebebi masalı beğenmesi iken, şaşkınlık hissedenler kedi ve köpeğin geçtiği bazı yerlerde kendilerini şaşırtan olaylar olduğunu belirtmiştir. Ç8 ise korkmuş hissettiğini şöyle anlatmıştır: “Korktum. Kurdu ineği yakalayacağından ve yemesinden korktum.”

Çıkarımlar: Çocuklara masalın ne anlattığı sorulduğunda bir kısmı hayvanları anlattığını söylemiştir. Ç2 dostluğu anlattığını ifade ederken, Ç1 “Hayvanların bazı davranışlarını bize örnek vermek için.” sözleriyle masalda geçenlerden ders çıkarmayı anlattığını belirtmiştir.

13. Tavşan ile Kirpi

Genel Görüşler: Çocuklar masalın karakterlerini sevdiklerini ve masalı tekrar dinlemek istediklerini belirtmişlerdir. Bu konuda Ç3’ün görüşü şöyledir: “Ben tavşanları çok seviyorum o yüzden bu masalı tekrar dinlemek isterim.” Masalda en sevdikleri bölüm sorulduğunda cevap veren çocukların tamamı tavşan ve kirpinin yarış yaptığı yeri beğendiğini ifade etmiştir. Ç4, “Kirpinin ve

tavşanın yarış yaptığı yeri beğendim heyecanlıydı.” sözleriyle masalın en sevdiği bölümünü açıklamıştır. Ayrıca, kirpinin rengini, kandırılmasını ve oyunbozanlık yapmasını sevmadıklarını belirtmişlerdir. Ç3 masalda sevmediği kısmı şöyle ifade etmiştir: “*Kirpinin oyunbozanlık yaptığı yeri sevmedim.*”. Çocuklara kitapta bir yeri değiştirebilseydiniz nereyi değiştirdiniz diye sorulduğunda çoğunlukla masalın geçtiği ortama yönelik öğelerden bahsetmişlerdir. Ç11, “*Ağaçları değiştirdim. Keserdim bütün ağaçları, hiç ağaç olmasın diye.*” ifadesi ile ağaçları değiştirmek istediğini belirtirken Ç5, “*Çimenleri mavi yapardım.*” diyerek çimenlerin rengini değiştirmek istediğini söylemiştir. Ç4, “*Tilkiyle tavşanı değiştirdim. Bir de yarış yaptıkları yeri değiştirdim. Daha başka ve güzel yapardım.*” ifadesiyle masalın kahramanlarından birini ve masalın geçtiği yarış alanını değiştirme düşüncesini açıklamıştır. Çocukların tamamı kitabın resimlerini beğendiklerini ifade etmiştir.

Kahramanlar hakkında görüşler: Çocuklara masaldaki hangi karakter olmak istedikleri sorulduğunda cevap veren çocukların hepsi kirpi olmak istediğini belirtmişlerdir. Ayrıca, olmak istedikleri kirpi karakterinin masaldakinin daha iyi ve akıllı olduğunu vurgulamışlardır. Ç8 olmak istediği kirpiyi ve gerekçesini şöyle açıklamıştır: “*Ben de kirpi olmak isterdim ama iyi kirpi. Kimseyi yarışta kandırmazdım.*”. Çocuklar masalın kahramanlarını parlak renkli pelerine sahip, renkli ve iyilik yapan karakterler olarak hayal ettiklerini belirtmiştir. Ç2, “*Güzel ve renkli bir hayvan olurdu.*” sözleri ile hayalindeki masal kahramanının renkli olduğunu vurgularken, Ç14 “*Güzel bir kahraman hep iyilik yapıyor.*” diyerek hayalindeki masal kahramanının iyilik yaptığını vurgulamıştır.

Duygular hakkında görüşler: Çocukların çoğu masalı dinlerken mutlu hissettiklerini belirtirken, çocuklardan biri “*Üzgün hissettim. Yarışmada hile yaptıkları için.* -Ç9” sözleriyle üzgün hissettiğini söylemiştir.

Çıkarımlar: Çocuklara masalın ne anlattığı sorulduğunda masalın hataları öğretmek ve çocuklara okunması için yazıldığını ifade etmişlerdir. Ç2 “*...Çok güzel bir masaldı. Hatalarını anlamak için yazılmış olabilir.*” ifadesi ile masalın kahramanlarının hatasını anlamasına vurgu yapmıştır.

14. Tilki ile Eşek

Genel Görüşler: Çocukların çoğunluğu masalı beğendiğini ve tekrar dinlemek istediğini belirtirken Ç5 “*Hayır, masalı sevmedim çünkü.*” ifadesi ile beğenmediğini belirtmiştir. Çocuklara masalda en beğendikleri kısım sorulduğunda çocuklardan bazıları tilki, bazıları eşek karakterini sevdiğini ve sevdiği karakterin olduğu kısımları sevdiğini belirtmişlerdir. Ç14 şu ifadeyi kullanmıştır: “*Ben tilkiyi sevdim. O yüzden tilkili yerler güzeldi.*”. Çocuklar tilkinin eşeği mısır tarlasına izinsiz götürmesini ve izin almadan eşeğin tarlaya girmesini beğenmediklerini bildirmişlerdir. Ç6 “*Eşeği sevmedim. Çünkü eşek izinsiz tarladan yemek aldı.*” derken Ç4, “*Tilkiyi hiç beğenmedim. Eşeği izinsiz götürdü diye.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Çocuklara masalda neleri değiştirmek istedikleri sorulduğunda bir kısmı masalın olay örgüsünü değiştirmek isterken bir kısmı da olayın geçtiği mekanları değiştirmek istemişlerdir. Ç2 “*Tilkiyi eşekle tarlaya izinsiz götürmezdim.*” ifadesi ile olay örgüsünü değiştirmek istediğini belirtmiştir. Ç8 ve Ç5’in olayın geçtiği mekânı değiştirmek isteğine yönelik görüşleri şu şekildedir: “*Ben kabak tarlasını değiştirdim. Kabak yerine nar yapardım.*”, “*Üzüm bağına değiştirdim. Ananas tarlası yapmak isterdim onun yerine.*”. Kitabın resimleri hakkında görüş bildiren çocukların tamamı resimleri beğendiklerini ifade etmiştir.

Kahramanlar hakkında görüşler: Çocuklara masaldaki hangi karakter olmak istedikleri sorulduğunda bir kısmı masalda sevdiği hayvan karakterlerden biri olmak isterken bir kısmı da üzüm bağı, kabak ve mısır gibi masalda geçen ve sevdiği meyve-sebze olmak istediğini ifade etmiştir. Ç9 üzüm bağı olma isteğini şöyle açıklamaktadır: “*Üzüm bağı olmak isterdim. Çünkü üzümleri seviyorum.*”. Tilki olmak isteyen Ç6 ise, “*Tilki. Çok sevdim çünkü.*” ifadesi ile masalda sevdiği karakter olan tilki olmak istediğini belirtmiştir. Çocukların çoğu masaldaki eşeği parlak tüyleri olan, renkli, zeki ve süper güçleri olan bir eşek olarak hayal ettiğini belirtmiştir. Ç5’in eşek ile ilgili hayali şöyledir: “*Eşek. Zeki bir eşek. Bir de parlak tüyleri var.*”. Ç8 “*Renkli bir eşek.*” ifadesi ile eşeğin renkli olduğunu hayal ettiğini belirtmiştir. Sadece Ç2, “*Tilki. Hızlı koşan süper güçleri olan renkli bir tilki.*” ifadesi ile hızlı koşan, süper güçleri olan ve renkli bir tilki hayal ettiğini söylemiştir.

Duygular hakkında görüşler: Çocukların masalı dinlerken hissettikleri duygular farklılık göstermiştir. Ç15, “Mutlu. Çünkü eşek çok güzel” ifadesi ile mutlu olduğunu belirtirken, Ç3 “Şaşırdım. Sahipleri geldiğinde şaşırdım.” diyerek şaşkın hissettiğini açıklamıştır. “Üzüntü. Eşeğe kızdığım için.” açıklaması ile Ç5 üzüntü hissettiğini söylemiştir. Ç4 ise kızgın hissettiğini şöyle açıklamıştır: “... kızgın hissettim, eşeğe kızdım.”

Çıkarımlar: Çocuklara masalın ne anlatmak istediği sorulduğunda çoğunluğu mutluluk için yazıldığını ifade etmiştir. Ç8, “Başkalarının tarlasına izinsiz giren hayvanları anlatmak için.” sözleri ile çıkarımını ifade etmiştir.

15. Tilki ile Leylek

Genel Görüşler: Çocukların çoğu masalı beğendiğini ve daha sonra dinlemek istediğini söylemişlerdir. Çocuklardan biri “Tekrar dinlemek istemem. Tilkiyi sevmediğim için. -Ç3” sözleriyle kitabı beğenmediğini belirtmiştir. Ç1 ise kararsızlığı şöyle ifade etmiştir: “İstemem. Bazen isterim ama. Çünkü bazı yerleri güzeldi bazı yerleri değildi.” Tilki ve leyleğin birbirlerine yemek hazırladıkları kısımlar bazı çocukların masalda en sevdikleri yerken bazı çocukların sevmedikleri kısımdır. Ç4, “Tilkinin yemek yaptığı yer heyecanlıydı, sevdim.” sözleriyle tilkinin yemek hazırlığını heyecanlı bulurken, Ç1 “Beğenmediğim yer leyleğin misafirliğe gidince yemek yiyememesi.” diyerek leyleğin tilkinin yemeğini yiyememesinden rahatsızlığını açıklamıştır. Ç11 ve Ç15 ise masalın tüm bölümlerini beğendiklerini ve beğenmedikleri kısımlar olmadığını belirtmişlerdir. Çocuklara masalda neyi değiştirmek istedikleri sorulduğunda, tilkinin davranışlarını veya tilkiyi daha iyi bir tilkiyle değiştirmek istediklerini belirtmişlerdir. Ç2 leyleğin gagasını değiştirmek istediğini şöyle anlatmıştır: “Leyleğin gagasını daha uzun yapardım, daha güzel görünürdü.”. Ayrıca, çocukların tamamı kitabın resimlerini beğendiğini ifade etmiştir.

Kahramanlar hakkında görüşler: Çocukların çoğu masaldaki leylek karakteri yerinde olmak istediklerini belirtmiştir. Gerekeç olarak leyleğin rengini beğenmeleri, en sevdikleri hayvan olması ve masaldaki iyi karakter olmasını belirtilmiştir. Çocuklardan biri ise tilki olmak istediğini belirtmiş ve şöyle açıklamıştır “Tilki. Hatasını anladı çünkü. -Ç11”. Çocuklara bu masalın karakterlerini nasıl hayal ettikleri sorulduğunda bir kısmı güzel ve iyilik yapan hayvanlar olarak hayal ettiklerini belirtirken, bir kısmı da kitaptaki karakter çizimine dikkat çekerek daha güzel resimlendirme hayal ettiklerini açıklamıştır. Ç11’in masal kahramanına yönelik hayali şöyledir: “Çok güzel bir tilki ve leylek, daha güzel buradaki resimden.”.

Duygular hakkında görüşler: Çocuklar masalı dinlerken mutlu, üzgün ve kızgın hissettiklerini belirtmişlerdir. Mutlu hisseden çocukların gerekçeleri masalı beğenmeleri ve karakterin hatasını anlaması iken, üzgün ve kızgın hissedenlerin gerekçeleri hayvanların birbirlerine iyi davranmamaları ile tilkinin kurnazlığıdır.

Çıkarımlar: Çocuklara masalın ne anlatmak istediği sorulduğunda çoğu iyilik ve güzel davranışları anlatmak istediğini belirtmiştir. Ç9 ise “Tilki çok yanlış bir şey yaptı ama hatasını anladı onu bize anlatmak için.” ifadesi ile masalın tilkinin hatasını anlamasını anlattığını söylemiştir.

Tablo 2’de masalların metinlerine ve resimlerine yönelik beğenme durumları özetlenmiştir.

Tablo 2 Masal metinlerini ve resimlerini beğenme durumuna ilişkin görüşler

BEĞENME DURUMU		
MASAL	Metin	Resim
1. Altın Balta	Genel olarak beğenilmiştir. Bir çocuk adam altın baltayı seçmediği için beğenmemiştir.	Resimler beğenilmiştir. Özellikle altın balta ve çimenler beğenilmiştir.
2. Altın Yumurtlayan Tavuk	Genel olarak masal sevilmiştir. Ancak bir çocuk tavuğun altın yumurtlamasını sevmişken, bir çocuk ise tavuğu sevmemiştir.	Hepsi resimleri beğenmiştir.

3. Aslan ile Fare	Çocukların bir kısmı aslanı ve/veya fareyi sevdiği için beğenmiş; bir kısmı ise aslanı ve/veya fareyi sevmediği için beğenmemiştir.	Aslanın ve farenin renkleri, çizimi beğenilmiştir. Genel olarak resimler beğenilmiştir. Bir çocuk aslan, fare ve zürafa dışındaki resimleri beğenmemiştir.
4. Aslan, Tilki ve Geyik	Hepsi beğenmiş ve yeniden dinlemek istemiştir.	Hepsi resimleri güzel bulmuştur.
5. Ayağına Diken Batan Serçe	Hepsi beğenmiş ve yeniden dinlemek istemiştir. Bir çocuk serçeyi sevmiştir. Bir çocuk ise sorumlulukları anlattığı için sevmiştir.	Resimler genel olarak beğenilmiştir. Serçenin çizimi ve çoban resmi güzel bulunmuştur.
6. Ayşe Fatma Kuzular	Kuzular çok sevildiği için masalı yeniden dinlemek istenmiştir.	Resimler genel olarak güzel bulunmuştur.
7. Bit Hatun ve Pire Bey	Hepsi beğenmiş ve yeniden dinlemek istemiştir.	Resimler çok beğenilmiştir.
8. Eş Eşini Bulmayınca	Hepsi beğenmiş ve yeniden dinlemek istemiştir.	Hepsi resimleri beğenmiştir.
9. İmdi Dede	Hepsi beğenmiş ve yeniden dinlemek istemiştir. Bir çocuk İmdi dede kediye almaya ikna olduğu için sevmiştir.	Resimler çok beğenilmiştir.
10. Karga ile Tilki	Hepsi beğenmiş ve yeniden dinlemek istemiştir.	Hepsi resimleri beğenmiştir.
11. Kitap Okuyan Ayı	Masal tüm çocuklar tarafından beğenilmiştir. Bir çocuk tonton ayıyı sevmiştir.	Resimler genel olarak beğenilmiştir. Bir çocuk padişah resmini beğendiğini belirtirken bir çocuk da resimleri beğenmediğini belirtmiştir.
12. Köpek Yavrusu ile Kedi	Hayvanların beğenilmesi, masalın güzel olması, kitap okumanın zihni geliştirmesi nedeniyle beğenilmiştir.	Hepsi resimleri beğenmiştir.
13. Tavşan ile Kirpi	Masal tüm çocuklar tarafından beğenilmiştir. Çocuklar kirpi ve/veya tavşanı sevdikleri için yeniden dinlemek istemişlerdir.	Hepsi resimleri beğenmiştir.
14. Tilki ile Eşek	Masal genel olarak beğenilmiştir. Bir çocuk, tilki karakterini çok sevdiği için masalı beğenmiş, ancak diğer bir çocuk ise masalı sevmemiştir.	Hepsi resimleri beğenmiştir.
15. Tilki ile Leylek	Leylek beğenildiği için sevilmiştir. Ancak bazı çocuklar tilkinin davranışlarını sevmemiştir. Bir çocuk ise bazı yerleri sevmiş bazı yerleri sevmemiştir.	Resimler genel olarak beğenilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde genel olarak çocukların masalları metin açısından beğendikleri ve yeniden dinlemek istedikleri görülmüştür. Çocukların bu beğenilerinin nedeninin genellikle masaldaki hayvan karakterlerini sevmeleri olduğu tespit edilmiştir. Bazı masalarda ise beğenme

nedenlerinin masalın ana fikrini sevmeleri ve masal kahramanının sergilediği davranışlar olduğu belirlenmiştir. Ancak bazı çocuklar masalları sevmediğini ifade etmişlerdir. Sevmeme gerekçelerinin de sevmeme gerekçelerine benzer şekilde genel olarak masallardaki hayvan karakteri sevmemeleri, karakterlerin davranışlarından hoşlanmamaları olduğu belirlenmiştir. Bu şekilde bir insana hayvan özelliği vermek insanbiçimsellik (antropomorfizm) olarak tanımlanmaktadır. İnsanbiçimselliğin çocuk edebiyatına etkisi, bilgi ve sosyal inançları öğretmek amacıyla kullanılmaktadır. Konuşan hayvanlar, çocuklara yetişkin akıl hocalarının sunduğu öğretileri kültürel mesajlarla ileterek aktarabilirler (Burke ve Copenhaver, 2004: 208). Masalların resimlerinin beğenilme durumlarına bakıldığında ise genel olarak çocuklar tarafından beğenildiği görülse de asıl beğenilme nedeninin hayvan karakterlerini sevmeleri olduğu görülmüştür. Bu bulgular, çocukların bir masalı beğenip beğenmeme durumlarında genellikle masalın kahramanlarının ve karakterlerinin etkili olduğuna işaret etmektedir. Bu görüşe ek olarak çocukların masalları beğenme durumlarında masallardaki karakterlerin doğru davranış biçimlerinin de etkili olduğu söylenebilir. Doğu ve Batı’da çocuk edebiyatında güçlü izler bırakmış olan Binbir Gece Masalları, Kelile ve Dimne, Ezop, Andersen, La Fontaine ve Grimm Kardeşler masallarında da genellikle hayvan karakterler olduğu görülür. Bu fabl türündeki masalların amacı, geleneksel ve ahlaki bir toplum oluşturmaya katkıda bulunmak için didaktik bir yaklaşım kullanarak ahlaki, dini ve sosyal dersler sunmaktır (Uğurlu, 2013: 1392). Neşeli hayvanlar, didaktik bir tonla öğrenmeyi teşvik eder ve sosyal konulardan kaynaklanan gerilimleri hafifletir. Bu noktada çocuk edebiyatı, popüler sosyal konuları işleyerek çocukları sosyalleştirmek ve öğretmek için önemli bir araçtır (Burke ve Copenhaver, 2004: 208).

Tablo 3’te çocukların masallarla ilgili genel görüşlerini içeren sorulardan masalarda en sevdikleri, sevmedikleri ve değiştirmek istedikleri bölümlere ilişkin görüşler özetlenmiştir.

Tablo 3 Masalda sevilen, sevilmeyen ve değiştirilmek istenen bölümlere ilişkin görüşler

MASAL	En sevilen bölüm	En sevilmeyen bölüm	Değiştirmek istenilen bölüm
1. Altın Balta	En çok altın baltalı yerler sevilmiştir. Bir çocuk ise gümüş baltalı bölümü sevmiştir.	Çocukların çoğunluğu her şeyi sevdiğini belirtmiştir. Demir balta ve gümüş balta sevilmemiştir.	Altın balta daha çok görülmek istenmiştir. Fakir adamın kulübesi elmasla, demir balta daha güzel baltayla, zengin adam daha iyi bir adamla değiştirilmek istenmiştir.
2. Altın Yumurtlayan Tavuk	Tavuğun altın yumurtlaması ve adamın tavuğu sevmesi beğenilmiştir.	Adamın elinde bıçak olması ve tavuğu kesmesi sevilmemiştir.	Adamın tavuğu kesmesi, adamın zengin olunca huyunun değişmesi değiştirilmek istenmiştir. Kesmeyen bıçak istenmiştir. Güneş pembe olarak değiştirilmek istenmiştir.
3. Aslan ile Fare	En çok bütün hayvanların bir araya toplandığı bölüm sevilmiştir. Ayrıca; aslanın kapandan kurtulması, farenin aslandan kurtulması, zürafanın katılması sevilmiştir.	Aslanın fareyi yemeye çalışması, çimenler, tüm hayvanlar toplandığında geçen konuşmalar ve aslanın kötü davranışları sevilmemiştir.	Aslan karakteri başka hayvanla/kaplanla, hayvanların toplandığı yeri masa olan bir yerle/daha güzel bir ormanla ve aslanın fareyi yiyeceği bölüm değiştirilmek istenmiştir.
4. Aslan, Tilki ve Geyiğin	Tilkinin aslana yardım etmesi, geyiğin	Aslanın yemek bulamaması, aslanın geyiğe	Daha genç ve güçlü bir aslan karakteri, daha güzel geyik boynuzu çizimi, çimen

Geyik	aslandan kurtulması, hayvanların güzelliği sevilmiştir.	zarar vermesi sevilmemiştir.	resimleri değiştirilmek istenmiştir.
5. Ayağına Diken Batan Serçe	Serçenin nineye ve çobana görev vermesi, çobanın olduğu kısım, serçenin uçuşu ve çimenler beğenilmiştir.	Serçenin ayağına diken batması, uçuşu ve çobanın olduğu bölüm sevilmemiştir.	Ninenin evi, çimenlerin rengi, çoban değiştirilmek istenmiştir.
6. Ayşe Fatma Kuzular	Kuzuların olduğu bölümler genel olarak sevilmekle birlikte en çok kuzuların kurtulması sevilmiştir.	Kurdun olduğu bölümler genel olarak sevilmemiştir. Bir çocuk sevmediği bölüm olmadığını belirtmiştir.	Daha çok çimenli, daha iyi bir kurt olarak değiştirilmek istenmiştir.
7. Bit Hatun ve Pire Bey	Farenin olduğu bölümler genel olarak beğenilmiştir. Karganın olduğu ve kediden yardım istenen bölümler sevilmiştir.	Kedinin yardım etmeyi geciktirmesi, peynir istemesi gibi davranışları ve karganın olduğu bölümler sevilmemiştir.	Bit hatunun boğulmaması için suya düşmesi engellenmek istenmiş, bu nedenle su azaltılmak istenmiştir. Farenin rengi altın rengi olarak değiştirilmek istenmiş, aynı şekilde karga da uçmayan bir karga olarak değiştirilmek istenmiştir.
8. Eş Eşini Bulmayınca	En sevilen yerler kurbağa ve farenin arkadaş olması, birlikte çimenlerde oynamaları, ipte uçmaları olmuştur.	Düştükleri ve ayrıldıkları bölümler beğenilmemiştir.	Hayvanların birlikte daha çok oynamaları, ayrılmamaları, birbirlerine zarar vermemeleri ve ipe düşmemeleri istenmiştir.
9. İmdi Dede	İmdi dedenin ve kedinin olduğu bölümler sevilmiştir.	Kedinin soğukta üşümesi, eve alınmak istenmemesi ve çırakların kediyi almaya yönelik daha fazla çaba sarf etmemesi sevilmemiştir. Bir çocuk da dedeyi sevmediği için onun olduğu bölümleri sevmemiştir.	Daha tatlı bir kedi karakteri olması, kedinin karda üşümemesi için üstüne battaniye örtülmesi, kediyi ev yapılması, uçabilmesi istenmiştir.
10. Karga ile Tilki	Tilkinin olduğu bölümler ve gülüşü sevilmiştir. Bir çocuk karganın	Kadının kafasına odun düşmesi ve avcılarının olduğu kısım korkutucu	Avcıların olduğu bölümler değiştirilmek istenmiştir. Çimenlerin rengi siyah ile değiştirilmek istenmiştir. Bir çocuk da kadının kafasına

	olduğu bölümü beğenmiştir.	bulduğu için sevilmemiştir.	odun düştüğü bölümü değiştirmek istemiştir.
11. Kitap Okuyan Ayı	Ayının olduğu kısımlar, kitap okumayı öğrenmeye çalışması, okuması, padişahın bunu görmek istemesi beğenilmiştir.	Çocukların çoğu sevmediğim bölüm yok demiştir. Bir çocuk padişahlı kısmı sıkıcı bulmuştur. Bir çocuk ayı kitap okurken zorlandığı için o kısmı sevmemiştir.	Ayının kitabı zor okuyor olması, adamın hata yapması, padişah değiştirilmek istenmiştir.
12. Köpek Yavrusu ile Kedi	En çok köpeğin acıkması, köpeğin kediyile karşılaşması ve kurdun acıkması sevilmiştir.	Kurdun köpeği yemeye kalkması, kurdun ineği yakalayacağı demesi, köpeğin halleri sevilmemiştir.	Daha güzel çiftlik, daha büyük köpek, kurdun ineği yakalayacağı yer, çimenlerin rengi pembe ile değiştirilmek istenmiştir.
13. Tavşan ile Kirpi	Kirpi ile tavşanın yarışı heyecanlı olduğu için sevilmiştir. Bir çocuk da tavşanın olduğu bölümler beğenmiştir.	Kirpinin hileci davranışları ve rengi sevilmemiştir. Bir çocuk hem tilkiyi hem de tavşanı sevmemiştir.	Tilki ile tavşan değiştirilmek istenmiştir. Yarışın yapıldığı yer daha farklı ve güzel bir yerle değiştirilmek istenmiştir. Güneşin rengi pembe, çimenlerin rengi de mavi olarak değiştirilmek istenmiştir.
14. Tilki ile Eşek	En çok tilki ile eşeğin olduğu bölümler beğenilmiştir.	Eşeğin tarladan izinsiz yemek alması sevilmemiştir. Aynı şekilde tilkinin de eşeği izinsiz götürüp yemek yemesi sevilmemiştir.	Üzüm bağı ananas tarlası olarak değiştirilmek istenmiştir. Kabak tarlası da nar olarak değiştirilmek istenmiştir. Mısırların rengi pembe ile değiştirilmek istenmiştir. Eşeğin olduğu ve tilkinin eşeği izinsiz tarlaya götürdüğü bölümler değiştirilmek istenmiştir.
15. Tilki ile Leylek	Tilki ve leyleğin birbirlerine yemek hazırlaması, leyleğin acıkması ve leylek olan kısımlar sevilmiştir.	Leyleğin misafirlikte aç kalması, leyleğin de kötülük yapması, tilkinin leyleği yemeğe çalışması beğenilmemiştir.	Leyleğin gagası daha uzun, daha iyi, davranışları güzel ve başka bir tilki olarak değiştirilmek istenmiştir.

Tablo 3'ten yola çıkılarak çocukların en sevdiği bölümle ilgili görüşlerine bakıldığında; bir hayvanın ana karakter olması, karakterlerin birbirlerine yardımcı olması, iyilikler yapması, arkadaşlık etmeleri, karakterin bir şey başarmak için çabalaması, başına gelen bir problem durumundan kurtulması olduğu görülmüştür. Çocukların karakterlerle duygusal bağ kurdukları ve empati geliştirdikleri masal bölümlerini sevdiği söylenebilir. Özellikle hayvan karakterlere ilgili oldukları görülmüştür. Bebeklikten itibaren, birçok çocuk hayvanlara karşı yoğun bir ilgi ve merak göstermektedir (Kidd & Kidd, 1990: 807). Bu, onların duygusal zekâlarının ve başkalarıyla duygusal bağ kurma yeteneklerinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Örneğin, aslanın kapandan

kurtulması, kuzuların kurttan kurtulması gibi ögeler bu duygusal bağlara örnek olabilir. Çocukların, karakterler arasındaki sosyal etkileşimleri ve yardımseverlik temalarını sevdiğikleri görülmüştür. Bu, onların sosyal becerilerini ve başkalarına yardım etme arzularını yansıtır olabilir. Tilki ve leyleğin birbirlerine yemek hazırlaması, hayvanların birbirine yardım etmesi gibi bölümlere yönelik beğeni ifadeleri buna örnek olarak verilebilir. Bektaş (2023: 189), Anadolu masalları eğitim setlerini incelemek amacıyla yaptığı çalışmada okul öncesi masallarında en fazla sosyal ve ahlaki değerlere ve bu değerlerden en fazla yardımseverlik değerine yer verildiğini tespit etmiştir. Mevcut araştırmanın bulguları çocukların bu yardımseverlik değerini fark ettiklerinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Ayrıca çocukların karakterlerin öğrenme ve gelişim gösterdiği bölümlere ilgi gösterdikleri tespit edilmiştir. Dunn'a (2011: 2-3) göre çocuk kitaplarındaki insanbiçimselleştirilmiş hayvan karakterleri çocukların insan davranış ve duygularını anlamalarına yardımcı olacak şekilde tasarlanmıştır. Bu karakterler, çocuklara sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyen, aynı zamanda hayvanlarla ilişkileri hakkında bilgiler sunan etkili araçlar olarak işlev görür. Aynı zamanda çocukların dünyayı keşfetme ve anlama süreçlerinde önemli role sahiptir. Araştırmada çocukların öğrenme ve gelişim gösteren hayvan karakterlerin olduğu bölümlere ilgi göstermesinin sebebi, onların kendi öğrenme süreçlerine olan ilgilerini ve gelişimlerine dair farkındalıklarının bir yansıması olarak yorumlanabilir. Örneğin, ayının kitap okumayı öğrenmesi ile ilgili bölüme olan ilgi bu farkındalığın bir göstergesi olabilir.

Çocukların masallarda sevmedikleri bölümle ilgili görüşlerine bakıldığında; karakterlerin bir zorlukla karşılaşmasını, mücadele vermek zorunda kalmasını, olumsuz davranışlar sergilemesini, şiddet göstermesini ve sevmedikleri bir hayvanın karakter olmasını sevmedikleri belirlenmiştir. Ayrıca çocukların, masalda bir adaletsizlik veya haksızlık olması durumunu, karakterlerin yaşadığı olumsuzlukları, yanlış kararları, korku ve endişe verici durumları, karakterlerin zorluk ve mücadele ile karşılaştığı bölümleri sevmedikleri görülmüştür. Bu durum, çocukların karakterlerle empati geliştirerek yaşanan zorluktan duygusal rahatsızlık duymaları olarak yorumlanabilir. Masallardaki karakterlerin olumsuz davranışlar sergilediği veya birbirlerine şiddet içeren davranışlarda buldukları kısımların sevilmediği tespit edilmiştir. Örneğin, aslanın fareyi yemeye çalışması, kurdun köpeği yemeye kalkması gibi durumlar, çocuklarda korku veya rahatsızlık hissiyatı uyandırmış olabilir. Benzer şekilde karakterin başına bir kaza gelmesi gibi korkutucu ve endişe verici bölümler de çocuklar tarafından sevilmemiştir. Karakterlerin yaşadığı izinsiz yapılan bir eylem veya birinin aç kalması gibi adaletsizlik ve haksızlıklar da çocukların adalet duygusuna ters düştüğü için çocuklar tarafından sevilmemiş olabilir. Çocuklar karakterlerle empati kurdukları için bir karakterin acı çekmesi veya bir şeye üzülmesi gibi durumları da sevmedikleri belirlenmiştir. Örneğin serçenin ayağını diken batması çocukların bu konuya duyarlılık göstermelerine ve masalı sevmemelerine neden olmuş olabilir. Çocukların karakterlerin aldığı yanlış kararların olumsuz sonuçlar doğurmasından da hoşlanmadıkları tespit edilmiştir. Tüm bunların yanında çocukların masallarda sevdiğikleri hayvanları kahramanlar ya da karakterler olarak görmeyi arzuladıkları ve sevmedikleri bir hayvan olduğunda masalı beğenmelerini etkilediği görülmüştür. Boudinot (2005: 1), folklorik masallardaki şiddet ve korku unsurlarının çocuklar üzerindeki etkisini incelediği çalışmada, masalların çocuklar için hem eğitici hem de korkutucu olabileceği ve bu tür masalların çocukların güvenlik konusunda bilinçlenmelerine ve kritik düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağlayabileceğini belirtilmiştir. Ayrıca masalların çocuklara toplumsal değerler ve korkuları aktarmanın yanı sıra, onlara gerçek hayattaki zorluklarla başa çıkma yolları sunarak rehberlik ettiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda, çocukların masallardaki zorluklarla karşılaşan karakterlere, şiddet içeren sahnelere veya adaletsizlik ögelerine olumsuz tepki göstermeleri, bu tür içeriklerin onların duygusal ve psikolojik yapıları üzerindeki etkisiyle ilişkilendirilebilir. Violetta Eirini (2016: 213), çocukların bu unsurlardan duyduğu rahatsızlığı, onların adalet duygusu ve empati yeteneklerinin, masallardaki zorluklar, adaletsizlikler ve olumsuz karakter davranışlarına olan tepkilerinin bir yansıması olarak açıklamaktadır. Öte yandan Danilewitz (1991: 87), her ne kadar çocuklar masallardaki unsurlardan rahatsız olsa da masalların onları rahatsız eden sorunlara çözümler önererek çocuğun duygularını netleştirmelerine yardımcı olduğunu belirtmiştir.

Çocukların masalla ilgili neyi değiştirmek istediklerine yönelik görüşleri incelendiğinde; çocukların genellikle karakter ve ortam değişikliği, renklerin ve objelerin değiştirilmesi, duygusal ve ahlaki değişiklikler ile hayal gücünü yansıtırıcı değişiklikler olduğu görülmüştür. Karakter ve ortama

yönelik değişikliklerin çoğunlukla çocukların kendi hayal dünyalarında olan karakteri ve mekânı masalda görmek istemeleri olarak yorumlanabilir. Örneğin, bir çocuğun çiftliği daha güzel çiftlik ve köpeği daha büyük köpek olarak hayal etmiş olması kitaptaki resimlerin beklentisini karşılanmaması nedeniyle değiştirmek istemesi olarak yorumlanabilir. Çocukların hikâyelerdeki karakterlerin durumlarını değiştirmek istemeleri, empatik yeteneklerinin bir işareti olabilir. Örneğin, bir karakterin zengin olunca huyunun değişmesini istememek veya bir hayvanın zarar görmemesini istemek, çocukların başkalarının duygularını anlama ve onlara duyarlı olma kapasitelerine işaret etmektedir. Temelleri milat öncesi döneme kadar uzanan halk masalları veya fabl türünde çocukların dikkatlerinin eserde yoğunlaşması ve olaya karşı meraklarının artması için hayvan karakterlere sıklıkla yer verildiği görülür. Bu etkilenme sayesinde empatinin daha fazla yaşanacağı öngörülür (Kösteloğlu, 2020: 82). Ungan (2006: 2), çocuk edebiyatı eserlerinde hayvan karakterlere yer verilmesinin ve insan benzeri özelliklerle donatılmasının, küçük yaş grubu çocukların olayı daha rahat bir şekilde yorumlamalarına katkı sağladığını ifade ederek özellikle duyguların karşı tarafa aktarılmasında hayvan karakterlerin çekiciliğine dikkat çekmiştir. Bu durumda, empati önemli bir rol oynar ve kitap ile okur arasındaki bağın güçlenmesini sağlar. Ayrıca, empatinin karşı tarafa daha etkili ve kolay bir şekilde iletilmesine olanak tanır. Araştırmada çocukların karakter ve ortam değişikliklerinin yanı sıra renkleri ve objeleri de daha hoş buldukları şekil ve renklerde değiştirmek istedikleri görülmüştür. Parsons (1978: 21), estetik gelişim evrelerini tanımlarken yedi yaşa kadar olan birinci aşamada çocukların ilgilerini çeken konularla ilgili, güçlü ve parlak renkli resimlerden zevk aldıklarını belirtmiştir. Mevcut çalışmada da çocuklarda estetik gelişimin bir yansıması olarak hikâye ya da resimlerde sıklıkla kendilerine daha estetik gelen tercihler yaptıkları tespit edilmiştir.

Duygusal ve ahlaki değişiklik talepleri ile çocuklar masallardaki şiddet unsurlarını azaltma ve karakterler arasında daha fazla birlik ve dostluk olmasını isteme eğilimleri, onların duygusal dünyalarının ve ahlaki değerlerinin bir yansıması olarak görülebilir. Çocukların hikâyeleri ve karakterleri değiştirme biçimleri, kendi sosyal ve kültürel çevrelerinden etkileniyor olabilir. Örneğin, çeşitli hayvanların birlikte oynamalarını ve birbirlerine zarar vermemelerini istemek, barış ve uyum içinde bir toplum oluşturma arzularını yansıtabilir.

Tablo 4 Kahramanlar, masalda hissedilen duygular ve çıkarımlara yönelik görüşler

MASAL	Kahramanlarla ilgili görüşler	Duygularla ilgili görüşler	Çıkarımlar
1. Altın Balta	Güzel ve pahalı olduğu için altın balta, zengin olduğu için zengin adam ve dürüst olduğu için fakir adam olmak istemişlerdir. Hayalindeki kahramanın daha iyi, dürüst, güzel biri olduğunu, baltanın ise daha güzel görünen balta olduğunu hayal etmişlerdir.	Zengin adamı sevmeyişi için kötü, zengin adam zengin olduğu için mutlu, masalı beğendikleri ve dürüstlük olduğu için mutlu hissetmişlerdir.	Mutluluğu, dürüstlüğü kazandığını, iyilik yapmanın güzelliğini ve balta çeşitlerini anlatmak.
2. Altın Yumurtlayan Tavuk	Tüm çocuklar altın yumurtlayabilmek ve tavukları sevdikleri için tavuk olmak istemiştir. Hayallerinde güzel, renkli, süper güçleri olan, kesilmeyen, daha hızlı giderek onu kovalayanlardan kaçan bir tavuk hayal etmişlerdir.	Masalı beğendikleri için mutlu, tavuk kesildiği için üzgün hissetmişlerdir.	İnsanların zengin olunca değişmemesi, kötü olmaması gerektiğini, tavukların kesilmemesi gerektiğini, güzel davranışları anlatmak.
3. Aslan ile Fare	Yardımsever olduğu ve iyi davrandığı için fare karakteri olmak istenmiştir. Hayallerindeki masal kahramanının daha güzel, iyi ve kabarık tüylü bir	Aslanın fareyi yiyecek diye üzölmüş ve korkmuşlardır. Tüm hayvanların toplandığı	Aslanın kötölüğünü, farenin iyiliğini anlatmak, hayvanları

	aslan olduğu belirtilmiştir. Bazı çocuklar kedi, köpek ve kaplan olduğunu hayal etmiştir.	bölümde aslanın sözlerine şaşırdıklarını, oradaki diğer hayvanların konuşmalarından dolayı kötü hissettiklerini belirtmişlerdir. Bir çocuk da fare aslanı kurtardığı için mutlu hissetmiştir.	öğretmek.
4. Aslan, Tilki ve Geyik	Aslanın ormanlar kralı ve büyük olması gerekçesiyle çok aslan karakteri olmak istenmiştir. Hayallerindeki kahraman olarak aslanı süper güçleri olan, kocaman, güçlü hayal etmişlerdir.	Çoğunluk mutlu hissetmiştir. Bazı çocuklar aslan geyiğe zarar verecekti diye kızgın ya da üzgün olduklarını belirtmiştir.	Mutluluk ve üzüntüyü öğretmek, hayvanları öğretmek, geyiğin zarar görebilme ihtimali ile üzüntüyü öğretmek.
5. Ayağına Diken Batan Serçe	Kuşları sevdikleri için en çok serçe olmak istenmiştir. İki çocuk ise nineyi çok sevmişlerdir. Hayallerinde daha tüylü, daha renkli ve güzel bir serçe hayal etmişlerdir.	Çoğunluk masalı çok sevdiği için mutlu hissederken, biri serçenin ayağına diken battığı için üzgün, bir çocuk ise sorumluluklarını yerine getirmedikleri için kızgın hissetmiştir.	Serçenin ayağına diken battığı için üzüntü duygusunu anlatmak, sorumlulukları yerine getirmeyi anlatmak, kötülerin iyi olması gerektiğini anlatmak.
6. Ayşe Fatma Kuzular	Çoğunluğu kuzu olmak isterken bir çocuk anne koyun olup yavru kuzuları korumak istemiştir. Bir çocuk ise kuzuları kaçırmak eğlenceli olur diyerek tilki olmak istemiştir. Daha farklı, renkli, güzel kuzular hayal edilmiştir.	Tüm çocuklar kuzular için üzgün hissetmiştir.	Kuzuları kaçırmamanın kötü bir şey olduğunu, kuzu sevgisini, kuzuları anlatmak.
7. Bit Hatun ve Pire Bey	Fareyi sevdikleri ve hızlı olduğu için fare, karga büyük ve kanatlı olduğu için karga olmak istemişlerdir. Daha tüylü kedi, hızlı koşan fare ve hızlı uçan karga, daha iyi ve süper güçleri olan kahramanlar hayal edilmiştir.	Masalı ve kargaları sevdikleri için mutlu, kadın (pire) suya düştüğü için şaşkın, kargayı beğenmedikleri için kötü hissetmiştir.	Yardımseverliği ve iyiliği anlatmak.
8. Eş Eşini Bulmayınca	Rengini beğendikleri için kurbağa, daha güçlü olduğu ve sevdikleri için fare olmak istemişlerdir. Hayallerinde beraber	Masalı beğendikleri için mutlu, fare ve kurbağa ayrıldığı ve az	Herkesin eşit olarak arkadaş olabileceği, iyi oynarlarsa arkadaş olabileceklerini,

	oyarken düşüp zarar görmeyen, beraber oynayabilen, güçlü ve büyük hayvanlar olduğu hayal edilmiştir.	oynayabildikleri için üzgün hissetmiştir.	bazı hayvanların beraber oynayamayacağını anlatmak.
9. İmdi Dede	Tüm çocuklar kedileri çok sevdikleri için kedi olmak istemişlerdir. Kedi kahramanın daha fazla tüyleri olan, daha güçlü, uçabilen, süper güçleri olan bir kedi hayal etmişlerdir.	Dede kediyi almaya karar verince ve kediler ısınabildiği için mutlu, dede kediyi alamadığı için üzgün hissetmiştir.	Mutluluğu, iyiliği ve kedilere yardım etmenin güzelliğini anlatmak.
10. Karga ile Tilki	Komik ve güzel olduğu için tilki, eğlenceli olduğu için karga ve daha iyi davranan avcı olmak istemişlerdir. Daha iyi, kandırmayan tilki, bol tüylü güzel olan, iyilik yapan hayvanlar hayal etmişlerdir.	Çocukların çoğu masalı beğendikleri için mutlu hissetmiştir. Bir çocuk avcılık kısmı gibi üzücü olaylar olduğu için üzgün hissetmiştir.	Hatalar, arkadaşını korkutmanın iyi bir şey olmadığını anlamak, kötülüğü ve avcılarını anlatmak.
11. Kitap Okuyan Ayı	Çok güzel, güçlü ve tatlı olduğu, kitap okumayı öğrendiği için ayı karakteri olmak istenmiştir. Ayının tüylerinin daha kabarık ve parlak olduğunu, çok daha büyük olduğunu ve okuma yazmayı hemen öğrendiğini hayal etmişlerdir.	Masalı ve hayvanları çok sevdikleri için mutlu, ayı okuma yazmayı öğrenemez diye korkmuş hissetmişlerdir. Bir çocuk tüm duyguları hissettiğini belirtmiştir.	İyiliği, affetmenin güzel olduğunu, mutluluğu, kitap okumanın gerekliliğini, hayvanların okuma yazma bildiğini anlatmak.
12. Köpek Yavrusu ile Kedi	Tatlı ya da güzel oldukları için masaldaki kedi ve köpek karakterinin yerinde olmak istenmiştir. Bir çocuk kurt olmak istemiştir. Hayallerindeki masal kahramanının kendilerine ya da annelerine benzeyen, iyi davranan biri olduğunu ve masalda kötülük olmadığını hayal etmişlerdir.	Karakterleri sevdikleri için mutlu, bazı yerlerde şaşkın ve kurdun ineği yakalayıp yemeye kalkmasından korkmuş hissedilmiştir.	Hayvanları ve dostluğu anlatmak ve hayvanların bazı davranışlarının örnek olmasını sağlamak.
13. Tavşan ile Kirpi	Kirpiyi sevdikleri için kirpi olmak istemişlerdir ancak daha iyi bir kirpi olmak istemişlerdir. Hayallerindeki hayvan karakterinin hep iyilik yapan, güzel, renkli, güneş gibi parlayan pelerini olan bir hayvan olduğunu söylemişlerdir.	Masalı sevdikleri için ve kahramanlar hatasını anladığı için mutluluk, yarışmada hile yaptıkları için üzgün hissetmişlerdir.	Hatalardan ders çıkarmak.
14. Tilki ile	Tilki, eşek, mısır, üzüm bağı ve kabakları sevdikleri	Eşeğe kızdıkları için üzgün ve	Mutluluğu, başkalarının

Eşek	çin onların yerinde olmak istemişlerdir. Hayallerindeki tilki ve eşeğin daha hızlı, renkli, zeki, parlak ve güzel olduğunu hayal etmişlerdir.	kızgın hissetmişlerdir. Bir çocuk eşeği beğendiği için mutlu hissetmiştir.	tarlasına izinsiz giren hayvanları anlatmak.
15. Tilki ile Leylek	Leylekleri sevdikleri ve o daha iyi olduğu için leylek olmak istemişlerdir. Bir çocuk hatasını anladığı için tilki olmak istemiştir. Resimlerden daha güzel, iyilik yapan tilki ve leylek hayal etmişlerdir.	Masalı beğendikleri ve tilki hatasını anladığı için mutlu, hayvanların kötü davranışları nedeniyle kızgın ve kırgın hissetmişlerdir.	Leyleklerin iyiliğini, güzel davranışları, hatalardan ders çıkarmayı anlatmak.

Tablo 4 incelendiğinde çocukların kahramanlarla ilgili görüşleri farklı şekillerde ele alınabilir. Çocukların masallardaki kahramanları değerlendirirken idealizm ve mükemmeliyetçilik gösterdikleri tespit edilmiştir. Çocuklar kahramanların daha iyi, güzel ve mükemmel olmasını hayal etmişlerdir. Bu durum, onların mükemmel arama ve idealize edilmiş karakterlere karşı doğal bir eğilimlerinin göstergesi olarak yorumlanabilir. Süper güçleri olan, uçabilen ve daha büyük olan hayvanlar hayal etmeleri bunun göstergesidir. Güçlü, yetenekli ve üstün özelliklere sahip kahramanlar çocuklarda hayranlık uyandırdığı ve onlara ilham verdiği için bu tür kahramanlar daha çok arzulanmış olabilir. Ayrıca çocukların estetik ve güzellik açısından göze hoş gelen kahramanları beğendikleri ve hayal ettikleri söylenebilir. Rengârenk ve güzel tüylü hayvanlar hayal etmeleri bunun bir göstergesi olabilir. Çocukların dürüstlük, iyilik ve yardımseverlik gibi ahlaki değerleri önemsedikleri belirlenmiştir. Yine bu da çocukların ahlaki değerlere sahip idealize edilmiş karakter arayışlarının bir parçası olarak yorumlanabilir. Çocukların özgürce uçan kuşlar ve kovalayanlardan kaçan tavuklar gibi özgür ve bağımsız hareket eden kahramanları benimsedikleri görülmüştür. Bu çocukların özgürlük arzusunun bir göstergesi olabilir. Çocuklar anne koyun ve yavru kuzular masalında olduğu gibi sevgi ve duygusal bağ kurdukları kahramanlara da eğilim göstermişlerdir. Bu eğilim, çocukların duygusal dünyalarının ve empatik bağlantılarının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Ayrıca çocukların hayvan karakterlere özel bir ilgi ve sevgi göstermiş olmalarının sebebi, çocukların hayvan sevgileri ve doğa ile olan doğal bağlantıları da olabilir. Çocukların eğlenceli ve komik karakterleri de sevdikleri görülmüştür. Bu sevginin sebebi çocukların oyun oynama ve eğlenceye yönelik doğal eğilimlerinin bir yansıması olarak düşünülebilir.

Tablo 4'te masalların çocuklara hangi duygular hissettirdiğine yönelik görüşleri incelenmiştir. Çocukların genel olarak masalı beğendiklerinde ve masalda olumlu olaylar yaşandığında mutluluk hissettikleri tespit edilmiştir. Masalların genel olarak mutlu sonla bitmesi, idealize edilmiş karakterle özdeşleşme, duygusal katılım, ilham verici mesajlar ve eğlence gibi unsurlar çocukların masalları beğenmelerinin ve mutluluk duygusunun sebebi olarak yorumlanabilir. Bunun aksine karakterlerin yaşadığı üzücü ve olumsuz bir deneyim de çocukların üzüntü hissetmesine neden olmuştur. Örneğin, tavuğun kesilmesi veya serçenin ayağına diken batması gibi olaylar çocukların empati duygusunu uyandırmış ve duyarlı olmalarını sağlamış olabilir. Aslanın fareyi yiyecek olması, kurdun ineği yakalaması gibi olaylar da çocukların korku ve endişe hissetmesine sebep olmuştur. Tehlikeli veya tehditkâr durumlar çocukların güvenlik ve koruma ihtiyacını tetiklediği için bu hislere sebep olmuş olabilir. Son olarak, çocukların adaletsizlik ve yanlış davranışlar karşısında kızgınlık veya hayal kırıklığı gibi duygular hissettiği görülmüştür. Bunun sebebi de yine çocukların ahlaki değer yargılarına duyulan hassasiyet ve doğru ile yanlış arasındaki farkı sezmelerinin bir işareti olabilir. Örneğin, eşeğe yapılan haksızlık veya hile yapılması gibi durumlar bu duyguları tetikleyen durumlara örnek verilebilir.

Anadolu masallarının amacı ve verdiği mesajlarla ilgili çocukların çıkarımları incelenmiştir. Çocukların masallardan dürüstlük, iyilik, doğruluk, adalet gibi ahlaki ve etik değerlere yönelik çıkarımları olduğu görülmüştür. Bektaş (2023: 100), okul öncesi setinde yer alan masalarda en çok sosyal ve ahlaki değerlere ve özel olarak yardımseverlik değerine sıklıkla yer verildiğini tespit

etmiştir. Mevcut araştırmada çocukların masallardan çıkarımlarına bakıldığında, ana fikirlerin anlaşıldığı söylenebilir. Ayrıca çocukların duyguların anlatıldığına yönelik çıkarımlarının olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, masalların empati ve duygusal gelişimine katkısının bir sonucu olabilir. Örneğin, olumlu davranışların önemi, herkesin eşit arkadaş olabilmesi, hatalardan ders çıkarmak, sorumluluklarını yerine getirmek, affetmenin güzelliği veya hayvanların korunması gibi sosyal ve ahlaki değerlere yönelik çıkarımları Anadolu masallarının kültür aktarımı bağlamında çocuklara vermek istediği mesajların ulaştığının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Öte yandan Çiçek (2022: 88), Anadolu masallarında yer alan değerleri okul öncesi çocukların resimleri ile analiz etmek amacıyla gerçekleştirdiği araştırmasında, çocukların çeşitli değerler hakkında farkındalık kazanmasında masalların etkili olduğunu ancak bazı masalarda hedeflenen değerlerin tam olarak çocuklara ulaşmadığını belirtmiştir. Bulgulara bakıldığında Anadolu masallarında yer alan tüm değerlerin çocuklar tarafından fark edilemediği gözlenmiştir.

Genel Değerlendirme

Çocukların Anadolu Masalları setinde yer alan kitaplara yönelik genel değerlendirmelerini öğrenmek amacıyla tüm masalların okunma sürecinin tamamlanmasının ardından çocuklara genel tercihleri sorulmuştur. Bu görüşmelerde çocuklara hangi masalı hatırladıkları, en çok ve en az sevdiği masallar sorulmuştur. Bu doğrultuda çocukların yanıtları Tablo 5'te özetlenmiştir.

Tablo 5 Çocukların en çok hatırlanan, en çok sevilen ve en az sevilen masal tercihleri

Soru	Çocukların Tercihleri
<i>En çok hatırlanan masallar</i>	1. Tilki ve Leylek 2. Aslan, Tilki ve Geyik 3. Aslan ile Fare 4. İmdi Dede
<i>En çok sevilen masallar</i>	1. Tilki ve Leylek 2. Aslan ile Fare 3. Aslan, Tilki ve Geyik
<i>En az sevilen masallar</i>	1. Aslan, Tilki ve Geyik 2. İmdi Dede 3. Aslan ile Fare 4. Bit hatun ile Pire Bey

"Tilki ve Leylek", "Aslan, Tilki ve Geyik" ve "Aslan ile Fare" masallarının en çok hatırlananlar arasında olması, bu masalların çocuklar üzerinde güçlü bir izlenim bıraktığının göstergesi olabilir. Bu masalların en çok hatırlananlar arasında olmasının, konuların akılda kalıcılığı, karakterlerin güçlü tasvirleri, masalın ilgi çekici yapısı veya masallardaki ders ve mesajlarla ilgili olabileceği düşünülmüştür. "Aslan, Tilki ve Geyik" ve "İmdi Dede" gibi masalların en az sevilenler arasında olması, belki de masalların içerdiği temaların veya karakterlerin çocuklar tarafından olumsuz olarak algılandığını gösterebilir. Örneğin, karakterlerin olumsuz davranışları, üzücü sonlar veya çocuklar için korkutucu olabilecek öğeler bu tercihi etkilemiş olabilir. Öte yandan, en sevilen masalların arasında "İmdi Dede" masalının da bulunması ve "Aslan, Tilki ve Geyik" ile "Aslan ile Fare" masallarının hem en çok sevilen hem de en az sevilen masallar arasında yer alması, çocukların görüşlerinin bireysel farklılıklardan etkilendiğini gösterebilir. Çocukların masallara olan ilgisinin sadece eğlenceli olmalarından değil, aynı zamanda sundukları duygusal deneyimler, öğrenme

fırsatları ve karakter gelişimleri ile yakından ilgili olduğu söylenebilir. Çocuklar, hikâyelerden aldıkları dersleri, karakterlerle kurdukları bağları ve hikâyelerin genel atmosferini değerlendirerek bu tercihleri yapmış olabilirler.

Sonuç ve Öneriler

Anadolu Masalları eğitim setinde yer alan masallara yönelik çocukların görüşlerinin incelemesi amacıyla yapılan araştırma sonucunda, çocukların masalları genel olarak metin ve resim açısından beğendiği belirlenmiştir. Beğenme nedenleri arasında masaldaki hayvan karakterleri, ana fikir ve kahramanın davranışları yer almaktadır. Çocukların masalları sevmeme nedenleri de benzer şekilde hayvan karakterleri ve kahraman davranışları ile ilişkili bulunmuştur. Bu durum, masallarda kullanılan insanbiçimci unsurların çocukların beğeni ve algılarını etkilediğini göstermektedir. Çocuk edebiyatında sıklıkla kullanılan hayvan karakterleri, bilgi ve sosyal inançları öğretmek için bir araç olarak kullanılmaktadır. Konuşan hayvanlar, kültürel mesajları ve ahlaki dersleri aktarırken yetişkin akıl hocalarının sunduğu öğretileri de taklit edebilmektedir. Masalların resimleri de çocukların beğenisini etkilemektedir ve bu beğenide hayvan karakterlerinin önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Sonuç olarak, araştırma bulguları masallarda kullanılan hayvan karakterlerinin ve kahraman davranışlarının, çocukların masalları beğenip beğenmeme durumlarında önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Masallar, çocukları eğlendirmenin yanı sıra bilgi ve ahlaki değerleri de kazandırmak için önemli bir araç olarak kullanılabilir.

Çocukların masallarda sevdikleri ve sevmedikleri öğelerin, karakterlerin kişilikleri, davranışları ve yaşadıkları olaylarla yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Çocuklar, masallarda iyilik, yardımseverlik, dostluk ve öğrenme gibi temaları içeren bölümleri severken, zorluk, şiddet, adaletsizlik ve olumsuz karakter davranışları içeren bölümleri sevmemektedirler. Masallarda sevilen ve sevilmeyen öğelerin, çocukların kendi duygusal dünyalarının ve ahlaki değerlerinin yansıması olabileceği düşünülmüştür. Bu bağlamda masalların çocukların sosyal ve duygusal gelişiminde önemli bir rol oynadığı söylenebilir.

Bulgular, çocukların masallardaki kahramanları idealize etme ve mükemmeliyetçilik gösterme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Kahramanların dürüst, iyiliksever, özgür ve sevgi dolu olması çocukların ilgisini çekmekte ve onları etkilemektedir. Masallar, çocuklarda mutluluk, üzüntü, korku, endişe, kızgınlık ve hayal kırıklığı gibi duyguları uyandırmaktadır. Bu duygular, masallardaki olayların ve kahramanların davranışlarının çocuklarda yarattığı empati ve ahlaki yargılar ile ilişkili olabilir. Çocuklar Anadolu Masallarından dürüstlük, iyilik, doğruluk ve adalet gibi ahlaki ve etik değerlere yönelik çıkarımlar yapmışlardır. Ayrıca Anadolu Masallarının kültür aktarımı bağlamında vermek istediği mesajların birçoğu çocuklara ulaşmış gibi görünmektedir.

Araştırma bulguları, bazı masalların çocuklar üzerinde diğerlerinden daha güçlü bir iz bıraktığını göstermektedir. "Tilki ve Leylek", "Aslan, Tilki ve Geyik" ve "Aslan ile Fare" gibi masalların en çok hatırlananlar arasında olması, bu masalların akılda kalıcılığı, karakterlerin güçlü tasvirleri, masalın ilgi çekici yapısı veya masallardaki ders ve mesajlarla ilgili olabilir. "Aslan, Tilki ve Geyik" ve "İmdi Dede" gibi masalların en az sevilenler arasında olması ise masalların içerdiği temaların veya karakterlerin çocuklar tarafından olumsuz olarak algılanmasıyla ilişkili olabilir. Aynı zamanda bazı masalların hem en çok sevilen hem en az sevilen masallar arasında yer alması çocukların bireysel ilgilerine göre beğeni tercihlerinin değişebileceğinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Bu bulgular, çocukların masallara olan ilgisinin sadece masalın eğlenceli olup olmamasından değil, aynı zamanda masalların sunduğu duygusal deneyimler, öğrenme fırsatları ve karakter gelişimleri ile de yakından ilgili olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, araştırma sonuçları, masallardaki kahramanlar ve olayların, çocukların değer yargıları ve hayal dünyalarıyla nasıl etkileşime girdiğini ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar, masalların çocukların sosyal ve duygusal gelişiminde önemli bir yer tuttuğunu ve öğrenme süreçlerine etkili bir şekilde dahil edilebileceğini göstermektedir. Ayrıca, eğitimde masalların kullanımının çocukların duygusal ve sosyal becerilerini geliştirmede ne kadar etkili olabileceğini vurgulamaktadır.

Sonuç olarak, çocukların Anadolu Masallarına ilişkin görüşlerini ortaya koyan bu araştırma, onların masallarla etkileşim biçimlerini ve dünyayı nasıl algıladıklarını anlamamız için değerli birer kaynaktır. Bu bilgiler, çocuklar için daha etkili ve anlamlı öğrenme deneyimleri tasarlamak adına kullanılabilir. Ancak masalların çocuklara hangi mesajları verdiğini ve çocukların bu mesajları nasıl algıladığını daha iyi anlamak için daha fazla ve derinlemesine yapılacak araştırmalara ihtiyaç vardır. Bu araştırma, Anadolu Masalları okul öncesi eğitim setinde yer alan masallarla sınırlıdır. Gelecek araştırmalar, bu bulguları temel alarak, Anadolu Masallarının veya farklı masalların çocuklar üzerindeki etkilerini daha derinlemesine inceleyebilir. Farklı sosyo-kültürel çevrelerden gelen ve farklı yaş gruplarından çocukların masallara nasıl tepki verdiklerini ve bu tepkilerin onların gelişimlerine nasıl etki ettiğini araştırmak, bu alanda daha kapsamlı bir anlayış geliştirmek adına önemli olabilir. Ayrıca masalların eğitiminde kullanımının çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimine etkilerini araştıran deneysel araştırmalar da eğitimcilere yol gösterici olabilir.

Araştırma bulguları çalışma grubuna dahil edilen çocuklarla sınırlı olsa da eğitimciler, bu bulgulardan yola çıkarak çocukların ilgi alanlarına uygun masalları seçebilir ve sınıf içi tartışmaları zenginleştirebilirler. Ayrıca araştırma bulguları çocukların masallarla ilgili beğenileri hakkında da ipucu vermektedir. Eğitimciler ve aileler, çocukların masal tercihlerini ve bu tercihlerin arkasındaki nedenleri anlamak için bu bulguları kullanabilirler. Çocukların sevdikleri karakterler ve temalar hakkında onlarla sohbet ederek, duygusal ve ahlaki gelişimlerine destek olabilirler. Eğitim politikacıları masalların çocukların duygusal ve ahlaki gelişimine katkısını vurgulayarak, okul programlarında masallara daha fazla yer verilmesini teşvik edebilirler. Resimli çocuk kitabı yazarları ve çizerleri bu bulgulardan yola çıkarak çocukların hangi karakterleri ve temaları sevdiklerini anlayabilir, daha etkili ve ilgi çekici yeni hikâyeler ve masallar oluşturabilirler.

Kaynaklar

- ALONSO SANZ, M. (2021). The Picnic: A storytelling proposal for the second infant cycle in the English subject. Final Degree Work, Universidad de Valladolid.
- ALYILDIZ UĞURLU, A. (2023). "Analysis of Anatolian Tales in terms of the Root Values". *International Journal of Eurasian Education and Culture*, C.8, S.22, 1443-1466. <http://dx.doi.org/10.35826/ijoecc.725>
- ARSLAN, Y. (2022). *MEB Anadolu Masalları okul öncesi kitap serisinin masal anlatıcılığı ve değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BAKIRCI, N. (2022). "Çocuk Eğitiminde Hayvan Masallarının İşlevi". *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, C.10, S.29, 1-15.
- BAŞ, T. ve AKTURAN, U. (2017). *Sosyal Bilimlerde Bilgisayar Destekli Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- BEKTAŞ, B. F. (2023). *Okul Öncesi ve İlkokul Öğrencileri (1-2.Sınıf) İçin Hazırlanan Anadolu Masalları Eğitim Setlerinin İncelenmesi ve Masallara İlişkin Öğrenci Tepkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- BOOTH, D. (2004). "The Tale, The Teller, the Telling, and the Told". *Teaching & Learning*, C.2, S.1, 5-6. <https://doi.org/10.26522/tl.v2i1.111>
- BOUDINOT, D. (2005). "Violence and Fear in Folktales". *The Looking Glass: New Perspectives on Children's Literature*, C.9 S.3, 1-5. <http://www.the-lookingglass.net/index.php/tlg/article/view/31/35>
- BURKE, C. L. ve COPENHAVER, J. G. (2004). "Animals as people in children's literature". *Language Arts*, C.81, S.3, 205-213.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. vd. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- CHRISTENSEN, L. B., vd. (2015). *Araştırma Yöntemleri: Desen ve analiz*. (Çev. Ed.: A. Aypay), Ankara: Anı Yayıncılık.
- ÇIRAK, D. ve AYDOĞAN, Y. (2023). "Masalların Eğitimde Kullanılmasına İlişkin Yapılan Çalışmaların İncelenmesi", Ankara International Congress on Scientific Research-VIII.

- (Hızl.: A. Gültaş), 990-1001, IKSAD Yayınevi. <https://www.ankarakongresi.org/books> (Erişim: 22.05.2024).
- ÇİÇEK, T. (2022). *Anadolu Masallarında Yer Alan Değerlerin Okul Öncesi Dönemde Resim Analizi Yöntemi ile İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- DANILEWITZ, D. (1991). "Once upon a time..... The meaning and importance of fairy tales". *Early Child Development and Care*, C.75, S.1, 87-98. <https://doi.org/10.1080/0300443910750104>
- DUNN, E. A. (2011). *Talking animals: A literature review of anthropomorphism in children's books*. Unpublished Master Thesis. University of North Carolina. <https://doi.org/10.17615/kzs4-bf31>
- EPÇAÇAN, C. ve ŞİK, S. (2022). "Eğitimde masalın işlevleri ve Judith Malika Liberman'ın masallarında metaforik unsurlar". *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, Ö.11, 323-346. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1146611>
- FRUDE, N. ve KILLICK, S. (2011). "Family storytelling and the attachment relationship". *Psychodynamic Practice*, C.17, S.4, 441-455. <https://doi.org/10.1080/14753634.2011.609025>
- GEDİK, S. (2020). "Masalların eğitimsel işlevleri". *Journal of Social Sciences And Education*, C.3, S.1, 356-367.
- KIDD, A.H. ve KIDD, R.M., (1990). "Social and environmental influences on children's attitudes toward pets". *Psychological Reports*, C.67, S.3, 807-818. <https://doi.org/10.2466/pr0.1990.67.3.807>
- KÖSTELOĞLU, Z. (2020). *Okul öncesi dünya çocuk edebiyatında empati olgusunun karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Doktora tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- LEWIS, B. A. (2021). *Social Emotional Stories: Lessons and Learning from Plants and Animals*. Minnesota: Free Spirit Publishing.
- MEB. (2019). "Anadolu Masalları Projesi Hayata Geçiyor". <https://www.meb.gov.tr/anadolu-masallari-projesi-hayata-geciyor/haber/18755/tr> (Erişim: 26.11. 2023)
- MEB. (2020). "Türk ve Dünya Çocukları için Anadolu Masalları". <https://www.meb.gov.tr/turk-ve-dunya-cocuklari-icin-anadolu-masallari/haber/20759/tr> (Erişim: 26.11. 2023)
- ÖLÇER ÖZÜNEL, E. (2011). "Yazının izinde masal haritalarını okuma denemesi: masal tarihine yeniden bakmak". *Milli Folklor Dergisi*, C.23, S.91, 60-71.
- PARSONS, M.J. (1987). *How we understand art: A cognitive developmental account of aesthetic experience*. Cambridge University.
- ROBSON, C. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri Gerçek Dünya Araştırması*. (Çev. Ed.: Ş. Çınkır ve N. Demirkasımoğlu). Ankara: Anı Yayıncılık.
- TDK. (2023). Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim:18.11 2023).
- TUNÇ, B. (2023). "Okul Öncesi Öğrencileri için Hazırlanan Anadolu Masallarının İçerdiği Değerlerin İncelenmesi". *Journal of Interdisciplinary Education: Theory and Practice*, C.5, S.2, 72-85. <https://doi.org/10.47157/jietp.1351882>
- UÇ, Z. (2022). *Anadolu masal anlatıcılığı eğitimi almış okul öncesi öğretmenlerinin eğitim durumlarında masalın kullanılmasına ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- UĞURLU, S. B. (2013). "Resimli Çocuk Kitaplarında Hayvan Karakter Kullanımı". *Electronic Turkish Studies*, C.8, S.1381-1393.
- UNGAN, S. (2015). Fabl türünün çocuk edebiyatındaki yeri ve günümüzde bu türden yararlanma olanakları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.14. <https://dergipark.org.tr/en/pub/dpusbe/issue/4756/65333>

- VIOLETTA EIRINI, K. (2016). "The Child and the Fairy Tale: The Psychological Perspective of Children's Literature". *International Journal of Languages, Literature and Linguistics*, C.2, S.4, 213-218. <https://doi.org/10.18178/IJLLL.2016.2.4.98>
- VIOLETTA EIRINI, K. (2021). "Çocuk ve Masal: Çocuk Edebiyatına Psikolojik Bakış Açısı". *Sözelti Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Dergisi*, S.3, 72-93.
- YILDIRIM, A ve ŞİMŞEK, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YILMAZ, A. (2012). "Çocuk eğitiminde masalın yeri (Binbir gece masalları örneği)". *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.2012, S.25, 299-306.